

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF

16. szám.

XVIII. évfolyam.

A NEMZETI SZÍNHÁZ
MELLETT

Pannónia-szálloda

BUDAPEST,
Kerepesi-ut 7. szám.

GLÜCK REZSŐ-FÉLE
DIGESTOL

a legtekélyesebb emésztő-
por. Kapható minden gyógy-
szertárban és drogériában

GRÓF EDELSHEIM-GYULAI LIPÓT

„IKSIA GYÖNGYE“

A szer ártalmatlanságáért szavatolunk.

teljesen elűt az összes eddigi **arcz- és kézápoló** szerektől, amennyiben fokozott mértékben nyújtja azok előnyeit anélkül, hogy azok kellemetlen sajátosságaival is bírna. Azonkívül nem ragadós, nem zsíros és a bőrről hamar elpárolog. **IKSIA GYÖNGYE** néhányszori használat után **fehériti és finomítja** a bőrt, annak **bársonysimását** kölcsönöz, azonkívül legjobb szer **szeplő, májfoltok, pattanások, mitesszerek** és a bőr minden bántalmai ellen. — Egy üveg ára 2 korona.

Suc d'Orchidée d'Iksia szappan K 1.—

Poudre d'Iksia (3 színben) K 1.50

Beaufort & Co. Paris, 113. Rue Amelot.

4 üveget bérmentve küld, valamint próbáüveget ingyen

A MAGYARORSZÁGI FŐRAKTÁR:

HOFFENREICH KÁROLY, Budapest, IX., Soroksári-u. 70/6. szám.

Kapható azonkívül minden jobb üzletben, drogériában és gyógytárban, Budapesten továbbá Török József, Dr. Egger Leo és Zoltán Béla gyógytáraiban, valamint Molnár és Moser, Neruda Nándor és Kartschmaroff A. drogériáiban.

A nagyérdemű közönséget ez uton értesitem, hogy

GARAY ANTONIA RÁKÓCZI-UT 9. ALATT LÉVŐ

élővirág-kereskedését megvettem, és azt továbbra is ezen cég alatt fogom vezetni. — Tisztelettel kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását.

Kéretik a címre figyelni.

PÁSZTORYNÉ.

Tavaszi köpenyek

== hölgyek és urak részére ==

Hollós & Co.

divattárában, Budapest, V., Dorottya-u. 10.

színes ingek, bluzok

☞ a legújabb szövetekből. ☞

BOLDOG

az a család, ahol állandóan

„DIANA“ SÓSBORSZESZT

== tartanak készletben. ==

Mindenütt kapható!

40 filléres, 1 és 2 koronás üvegekben.

Egyedüli készítő:

ERÉNYI BÉLA

DIANA gyógyszertára,

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRUT 5. SZ.

(Postán legkevesebb 12 üveg szállítható utánvétel mellett)

EGGELIZÉS ELŐTT FÉL POHÁR

CHMIDTHAUER-féle radió-activ

Igmándi

KESERÜVIZ

az elrontott gyomrot 2—3 óra alatt teljesen rendbe hozza.

Kapható mindenütt kis és nagy üvegekben.

HASZNÁLATA VALÓDI ÁLDÁS GYOMORBAJOSOKNAK ÉS SZÉKSZORULÁSBAN SZENVEDŐKNEK.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... 10.—

Negyedévre ... 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

Telefonszám: 61-38.

Hirdetések

felvételé ugyanott.

— Budapest, április hó 21. —

Irodalmi hírek.

— ápr. 19.

IRODALMI DIVATOK. Az író mint clown, az író a pillanat drótkötélén libegve, ide-oda himbálva és el nem hasalva, — ez a legujabb irodalmi divat. Time is money. Az idő drága. Az irodalom pedig nagyon olcsó mulatság. A regény nem fizet, a poézisre az író ráfizet. Dus jövedelemmel csak az az elmemű kecsegtet, mely a színházzal valamelyes nexusban áll, vagy mondjuk mindaz, ami a színházzal és színészettel összefügg. Így fejlődik most szemeink láttára az irodalomnak egy új iparága: a conférencier, a kikiáltó. Az író már nem is koptatja a tollat, nem nyüvi alkotó fantáziáját, nem görnyed robotolva az íróasztal mellett, hanem kiáll becses személyében a cabaret pódiumára, rábizza magát a pillanat szeszélyére és elmésen sziporkáz vagy színes röppentyüket ereget, félig író, félig artista, félig minisztráns, aki Mamon isten oltára előtt lóbálja a füstölőt. Új és eredeti. Hirlik, hogy most őszszel az Andrássy-ut mentén egy új nagyszabású cabaret fog megnyitni, melyhez ilyen kikiáltói vagy bejelentői minőségben a fiatalabb írói nemzedék két legkiválóbb tagját szerződtették primadonnai gázsikkal, személyenként huszonnégyezer korona évi fizetéssel. A Muzsa dörzsöli a kezeit és — azt mondják — a vállalkozó nemkülönben.

*

UJ VIGJÁTÉK. A fiatal férjet, aki állami erdész, berendelte a Darányi-minisztérium szolgáltatételre: korczevesszót vágni, erdőt irtani, új kulturákat csinálni, természetesen a papíroson. A fiatal feleséget, aki állami tanítónő, a kultusz-minisztérium odarögzítette a vidéki városhoz iskolai feladatokat javítani, magyar grammatikát plántálni, egész héten nyolczvan-kilenczven kis lánynak egyeseket és négyeseket osztogatni. Hát ez a nézőre nézve lehet vigjáték, lehet a vigjátékírónak alkalmas expozíció, de az illetőkre nézve bizony szomorú mulatság. Szombatonként az asszonyka, aki mellesleg megjegyvezve elsőrangú magyar írónő, *A Hét* és több előkelő ujság dédelgetett munkatársa, szedi a sátorfát és zónázik az urához fel Budapestre a Darányi-minisztériumba. Hétfőn kedvezményes vasuti jeggyel szalad vissza. Ez így megy hétről-hétre. Darányi miniszter olyan uri gavallér, gróf Apponyi miniszter olyan jámbor hívó, Kossuth Ferencz vasuti miniszter olyan művészlélek — ha ők hárman ez ügyből kifolyólag koalícióra lépnek, ennek az emberpárnak a kalamitásán lehetne segíteni olyanformán, hogy a nőt is állandó szolgáltatételre felcizálnák a fővárosba, ami Kossuth Ferenczre nézve még pozitív haszonnal is járna, mert effektíve megspórolna egy szabadjegyet. Ezzel kapcsolatban arról értesülünk, hogy Fröhlichné Kaffka Margit *Veszedelem* cím alatt egy bájos kis vigjátékot alkotott hasonczimű novellájából, mely harmadéve *A Hét*-ben jelent meg. Ajánljuk Somló Sándor figyelmébe.

Krónika.

Ujságírók.

— április 19.

Justh Gyula nemzeti ur ebédre hívta meg a szerkesztőket és a politikai ujságírókat. Az egész sajtó részeg az örömtől. Rakovszky István nemzeti ur ellenben tovább piszkolja a politikai tudósítókat és ezuttal ő a mértékadó, hiszen Justh Gyula mint elnök csak a pártatlanságot, a közömbösséget, az olajat képviseli. Mert a kormányon most büszke spanyol grandok ülnek, akik mélységes megvetéssel néznek le az irkafirkáló bagázsra. De az a boszantó, hogy »a sajtó« mindig mi vagyunk, akiknek semmi közünk hozzájuk és politikai hecczeikhez.

Minden szerkesztőségben van egy laptulajdonos, egy szerkesztő, néhány vezércikkíró és egy parlamenti tudósító, akik együttvéve »a politikát« csinálják. És mégis minden szenny, ami nekik van szánva, ránk hull, minden arczulutést, amely feléjük van irányozva, nekünk kell felfogni. Mi, akiknek semmi közünk a politikához, akik magáért az ujságírásért és a kulturáért vagyunk itt, akik nem akarunk képviselők lenni, akik nem pályázunk hirdetési átalányokra, akik csak ujságírók vagyunk és semmi mások. De mi vagyunk »a sajtó« és minden szenny, minden piszok, ami a politikai harcsterén esik le, végeredményben reánk hull, mert mi vagyunk a leggyámoltalanabbak, a legszegényebbek, a legutolsók, mivel nem foglalkozunk politikával, amely ezt a szegény, züllő országot egészen abszorbeálja.

Mi vagyunk a »kis emberek«, akiket Herczeg Ferencz új elnökünk fel akar karolni. De még itt is utólér bennünket az áldatlan politika, mert Herczeg Ferencz minden dörgedelmét a kormányon úgy veszik, mint egy volt Tisza-párti képviselő boszuját. Mi közünk nekünk Tiszaékhoz, mi közünk a darabontokhoz, mi közünk a koalícióhoz? Ujságírók vagyunk, pure et simple, és ezért járunk mindig, mindenben a legrosszabbul.

Mi kívül vagyunk a politikán, kívül vagyunk a husosfazék rotyogásának és kellemetes szagának büvkörén, mi nem várhatunk sem ettől a kormánytól, sem a jövődtől semmit, egész egyszerűen nem számíthatunk. Mi vagyunk az ujságírás proletárjai és ezért minden rugás, ami »a sajtónak« szól, a mi szegény nyomorult bőrünket éri.

A politika, amely Lengyelországot elveszítette, falánk étvágygyal első sorban a magyar ujságírásra és irodalomra vetette magát. Ezt akarja elpusztítani, mert ez áll ma egyedül az útjában. Negyven esztendő óta ebben az országban egyéb sem történik, mint hogy az ujságírásból és az irodalomból kiöljenek minden csirát, amely magasabb szellemi szférákba vágyik.

Politikába — rövidlító és struccz-politikába — fulnak a napilapok, az ujságírás és épp azok az ujságírók, akik nem politikát csinálnak, hanem kultúrát óhajtanak és nem ülnek fel népbolondító jelszavaknak, hanem komoly szellemi munkára szeretnék fogni ezt a disputáló, politizáló, pusztuló országot.

A történetíró nem dolgozhat olyan pontos adatokkal, amilyenekkel ki lehet mutatni nálunk, hogy a politika hogyan vette ki a velejét és erejét a magyar ujságírásnak, közvetve pedig a magyar irodalomnak.

Ki lehetne névszerint mutatni, hogy mindazokat, akik a magyar ujságírásnak tartalmát, fényt, szint, új formákat adtak, a politika vagy a maga kerekéhez lánczolta, vagy egyenesen elgázolta. Ellenben azokat, akik elég szerencsések vagy elég ügyesek voltak, hogy felkapaszkodtak a politikai székérre, azokat vitte előre az irodalomba, a Nemzeti Színházba, az Akadémiába és a bankigazgatóságba. Egyáltalában meg kell figyelni, hogy ahhoz, hogy valaki népszerű író legyen nálunk, előbb képviselőnek, befolyásos kormányfőnek kell lennie.

Az egész mai magyar ujságírás és irodalom, ha a sikert és a népszerűséget vesszük tekintetbe, a politikai és nem a művészi életnek egy fiókja. Politika útján lehet a legnagyobb magyar íróvá lenni és a legnagyobb magyar író politika nélkül egész életében koldus marad, népszerűtlen. Régi bűnök és régi igazságok ezek és nem itt hangzanak el először hiába.

*

De a politika olyan intenzíve még nem ártotta bele magát a sajtó és irodalom dolgába, amelyhez vajmi kevés köze van, mint most, amikor Justh Gyula ebédet ad és ott bejelenti, hogy kényszerzubbonyt fognak alkalmazni a szabad gondolatnyilvánításra.

Soha élesebben még nem nyilvánult meg a tendencia, hogy Magyarországot meg akarják fosztani légyökereitől, amelyekkel nem a külföldről, hanem az általános emberi műveltség és haladás szabad levegőjéből kellene táplálkoznia. Nem a saját zsirjába, amely már nincs, hanem a saját vérszegénységébe akarják fullasztani. Magyarországot előbb koldussá, aztán Csák Máté-féle oligarchák országává szeretnék tenni. Ez az új Kolonics-rendszer, amely első sorban a szellemi javakat támadja meg.

Plagizátor egyetemi tanároknak, agyalágyult akademikusoknak, szógargarizáló képviselőknek bátran oda kiálthatjuk, hogy ami kevés szellemi élet, szellemi mozgalom van Magyarországon, azt mi csináltuk vagy mi

tartottuk fenn, »ujságírók«, akik a politika csunya játékaitól és kicsinyes kapaszkodásaitól undorodva fordultunk el. Undorodva fordultunk el olyan országban, ahol minden a politika.

És a politika oligarchái nagyon jól tudják, hogy hol kell keresni az ő természetes ellenségüket: abban a nyugtalan, forrongó kis szellemi hitközségben, amelyet az ujságírók alkotnak, a magyar ujságírók, az igazi függetlenség önkényes páriái, akiket kiadók nyomnak, közönségük kizsarol, akik alacsony napszámért az életüket és az egészségüket adják oda — egy ábrándért. Azért a chimeraért, hogy a magyar sajtót és az irodalmat olyan szintre emeljék, amely a külföldivel versenyezhet.

Nevezzenek meg nekünk egyetlen intézményt, amely olyan európai fokon állna nálunk, mint a magyar ujságírás. És ezt azok csinálták meg, akiket eddig titokban, most már egész nyíltan kutya sem vesznek.

De hiszen épp az fáj ezeknek az uraknak, hogy amikor nekik sikerült Magyarországot ázsiai sötétséggel elborítani, a Franciaországból és nyugatról elüldözött reakció menedékhelyévé tenni, akkor »a sajtó« még mindig akar és mer európai színvonalu lenni. A mesterséges és rendszeres butításnak egyetlen akadályát, az európai gondolkodás erődjét, a magyar ujságírást szeretnék leghamarabb lebombázni.

Nagyon természetes, hogy a magyar ujságíró, akivel idehaza »en canaille« bánnak, külföldön sem respektálják. Akárhányszor tapasztaltuk külföldön a saját bőrünkön, hogy egy romániai vagy akár montenegrói ujságíró százszor jobban respektálnak, mint egy magyart.

Ki csodálkoznék ezen? Hiszen a magyar politika szeretné a leginkább megnyirbálni a magyar sajtó szárnyát. Földhöz ragadt, tunya csuszó-mászó állattá szeretné degradálni, amely mindenben szépet és gyönyörűséget talál, amit itt magyar földön szemérmetlenül hamisítanak és ferdítenek.

Miért nem sikerült ez eddig és miért nem fog valószínűleg a jövőben sem sikerülni? Azért, mert a magyar ujságírásnak kevesebb a kapaszkodója, sokkal több a lelkes munkása, aki hozzá van szokva a magyar nyomorhoz és függetlenül minden politikai szennyről, ennek ellenére is fel tudja emelni a maga szellemét az egyre sűrűsödő szellemi sötétségben.

Am pofozzák és rugják meg »a sajtót«, aztán pedig hívják meg ebédre: ez a sajtó mi nem vagyunk. A szidásukat kinevetjük, a dicséretükből és az ebédeikből nem kérünk. Nem kérünk a szabadjegyeikből sem, az ösztöndijaikból sem, mert a szabad gondolat utiköltség és vám nélkül utazza be Európa és az emberiség egész területét. A táviródrótokat nem vágthatják le, a külföldi ujságokat legfeljebb kitilthatják, de az új eszme, az új szellem mégis be fog szivárogni, be fog ömleni rejtett utakon és talán nemsokára egész dühével fog lecsapni mindarra, ami ma talmi fényével vakítja, butítja az embereket.

Reveur.

Magyar elégia.

Füzesek meddő szépsége nevelt,
Töretlen partok fövénye termett...
Nincs egyebem, — csak a földem adott
Átkul egy kósza pusztai lelket.

Sorsom, az átkom: a füzesi föld, —
A bozótok csöndes szüzi magánya
Szólal meg olykor lelken át
Egy-egy bánatos új melódiába.

Mindent... mindent a földem adott,
A hárfá kezemben vén szederinda,
Füzesek szomorú lelke dalol
Az én friss szavu pogány dalaimba'.

Füzesek meddő szépsége: Te szent...
Töretlen part fövénye: Te áldott...
Nincs egyebem, mit a földem adott. —
Életem, kincsem e bús magyar átok...

Dutka Ákos.

A százhuszéves asszony.

(Regény a XXII. századból.)

Irta: SZOMAHÁZY ISTVÁN.

I. Balló doktor fölfedezése.

Az a fölfedezés, melylyel Balló Zoltán doktor, kilenczvennyolcz évvel ezelőtt, a maga halhatatlanságát megalapította, a XXII. század közepén már teljesen átfőrdte a világ képét. Az emberek, akik végképpen megszokták azt a gondolatot, hogy a két-századik életévük előtt nem igen kell örök álmokra hunyniok a szemüket, sajnálkozva beszéltek szegény őseikről, akik előtt még mint boldog álmok lebegett a betöltött hetvenedik életév reménye. Ők, e XXII. századbeli kiváltságosak, már rég nem remegtek a haláltól; hiszen a Balló doktor fölfedezése minden földi embernek megadta a módot ahhoz, hogy az elefántok életkorát elérje.

A doktor, aki az emberiség legnagyobb jótevői közé emelkedett, voltaképp csak egyetlen tudományos eredményre hivatkozhatott, arra, hogy megtalálta azokat a feltételeket, amelyekkel a marasmus, vagyis az agykori elgyengülés ellen küzdeni lehet. Az akut bajokat és a szervi betegségeket már ő előtte is gyönyörűen gyógyították az orvosok; a beoltás rendszere ez időben már oly tökéletes lett, hogy minden testi elváltozásnak már rég megvolt a maga csallhatatlan ellenszere. A gyermekbetegségekkel jóformán órák alatt végeztek. A tüdőgyulladás, a tifuszt s a lázas betegségek egyéb fajtáit a legutolsó falusi doktor is épp oly biztossággal gyógyította, mint a budapesti egyetem professzora. A tuberkulózis szérumát már száz évvel ezelőtt megtalálta egy német tanár — Kurt Radein dr. — s az idegesség rég nem tartozott többé az orvosi tudomány ismeretlen területei közé; a tudomány már kikutatta a beteg idegzet anatómiai elváltozásait is s nem tapogatózott többé abban a sötétségben, mint a huszadik évszázad doktorai. Az operatív beavatkozások pedig

egyenesen csodaszámba mentek; épp úgy, mint azok az elmés, sőt lángeszű fölfedezések, melyekkel a szervi betegségek súlyos nehézségeit legyőzték. Beteg ember jóformán nem volt, csak a vad és kulturátlan törzsek-nél s a halál kizárólag az öregek táborában garázdálkodhatott. Mert az öregség ellen még mindig nem volt orvosság, bár a tudomány évszázadok óta kutatott ama jelenségek között, amelyek a marasmus sajátosságai közé tartoznak.

Ekkor, a XXI. század hatodik évtizedében, lépett ki a nyilvánosság elé Balló doktor, a budapesti élet-tani intézet egyik fiatal asszisztense, aki törhetetlenül kardoskodott ama meggyőződése mellett, hogy az öregségnek is, mint minden betegségnek, okvetetlenül megvan az orvosszere.

— Az ember átlagos életkora — mondta a fiatal tudós — föltétlenül rövidebb annál az időszaknál, amit a természet minden állatfaj számára megállapított. Erre kétségtelen utmutatással szolgál az oktan állatok életkora, mely rendszerint nyolczszorosan haladja meg az ugynevezett fejlődési időszakot. Az állat, melynek testi fejlődése két évig tart, legalább is tizenhat évig él, az pedig, mely csak öt év alatt végez a fejlődési processzussal, alig pusztul el negyvenéves kora előtt. Sőt vannak állatok, amelyek ennél az elméleti életkornál aránytalanul hosszabb ideig élnek; ilyen a holló, mely száz évig is életben marad s az elefánt, mely két-háromszáz évig sétálgat itt a földi gyötrelmek hazájában. Mi az oka tehát annak az abnormitásnak, hogy az embernél már a nyolczvan év is ritka kor? Hiszen a Plátó két lábu, tollatlan állatfaja körül-belül a huszonegyedik évében éri el a testi fejlődés tökéletességét s így — az állatvilágbeli analógia szerint — normális körülmények között nem igen szabadna meghalnia a százhatvanadik életéve előtt. Ha meghal, ennek csak egyetlen oka lehet, az, hogy nem úgy él, ahogy a könyörtelen természet rendeli...

Vagy öt éven át tanulmányozta Balló doktor a maga kedves és izgató problémáját, hónapokon át nem mozdult ki a laboratóriumából, a nyári hónapokban bejárta azokat az őskorszakbeli emberszízeket, ahol még a kultúra nem rombolta le a természet törvényeit s egy napon a következő telefonüzenetet küldte egy budapesti barátjának:

»Azt hiszem, hogy végre csakugyan nyomom vagyok!«

A fiatal tudós ekkor egy román faluban járt, ahol negyvenhat olyan emberre akadt, aki mind tulvált már a századik életévé. A vének vallatása közben kiderült, hogy ezek a szegény parasztok süldő gyermekkoruk óta aludttejen és fekete kenyéren élnek. Balló lázasan nekivetette magát a problémájának s mikor két hét múlva visszaérkezett Budapestre, izgatottan tűzbe dobta minden eddigi följegyzését. És félévvel később a *New-York Herald* és a *Nagy-Budapest*, a világ minden többi lapjával együtt, ugyanegy napon dobta a nyilvánosság elé a hallatlan szenzációt: egy fiatal magyar tudós immár csallhatatlanul megtalálta azt a módot, melylyel az időelőtti marasmus legyőzhető...

Nem telt bele három hét és a világ valamennyi akadémiáján bemutatták a Balló doktor módszerét. A nagy, egyelőre még beláthatatlan horderejű felfedezés abból az immár bebizonyosodott elméletből indult ki, hogy az öregség nem más egy krónikus mérgezési folyamatnál, mely a gyomron keresztül az ugynevezett colonban gyülemlik össze s hatvan-hetven év alatt végleg petyhüdtté és használhatatlanná teszi az emberi szervezetet. A mérgezést a helytelen táplálkozás okozza; ha tehát megtaláljuk a lehetőségét annak, hogy az emberi testbe az étel útján ne kerülhessenek kártékony és lassan ölt baktériumok, megoldottuk azt a kérdést

is, hogy az ember időnek előtte meg ne öregedjék. Balló doktor tehát ügyesen átformálta az eddigi étkezési rendet; vagyis: valóra váltotta ama régi humoristák tréfáját, akik már századokkal ezelőtt megjósolták, hogy a jövő embere tudományos uton készült pilulákkal fog táplálkozni. Ezekben a pilulákban minden megvolt, amire az emberi testnek a maga életműködéséhez szüksége van; de semmi se volt bennük azokból a kártékony alkotórészekből, melyek a szervezetet már rövid hatvan-hetven év alatt megrontják. Balló doktor tudományos alapon mutatta ki, hogy pilulái minden halandónak feltétlenül biztosítják a hosszú életet; de csak abban az esetben, ha a nikotint és az alkoholt is végképpen száműzik a gyógyszer-tárakba. A harmadik gyilkos, a szerelem, már nem szerepelt a fiatal tudós indexén; az orvos ugyanis gavallérosan megengedte, hogy a szerelem ezután is minden megszorítás nélkül helyet foglalhat a kétszázéves ember gyarlóságai között.

— A szerelem csak az idegekre hat, — mondta mosolyogva — az idegek betegségeivel pedig, istennek hála, már rég el tud banni a tudomány...

Két év múlva a civilizált világ minden pontján fel voltak már állítva az állami felügyelet alá helyezett pilulagyárak s a szakácsnék, az éttermek és a lakomák végképp a múlt idők emlékei közé kerültek. A XXII. századbeli ember a mellényzsebében hordta a két hétre való élestarát s a terített asztal, melyet jókedvű társaság vett körül, kizárólag csak az öreg emberek meséiben élt. De a gasztronómiai örömekért, melyekről kénytelenek voltak lemondani, bőven kárpótolták magukat a szerelem gyönyörűségeivel, melyeket a nagylelkű tudomány a Balló doktor felfedezése után is meghagyott nekik. Nyiltan, szinte titkolózás nélkül szerettek, oly hatalmas szenvedéllyel, mint még soha azóta, hogy ez a kicsike bolygó az őskorszakbeli káoszról kiszakadt....

II. Az új korszak.

A marazmus legyőzésének első időszakában a világ képe még nem változott meg valami feltűnően; a fiatalokat már addig is csupán a balesetek vagy véletlen szerencsétlenségek tizedelték meg, de az öregek, mikor idejük elérkezett, — vagyis hetven-nyolcvan éves korukban — a nagy felfedezés után is csendesen megtértek az Urba, hiszen a Balló doktor módszerének reájuk már nem lehetett hatása. Azoknak, akiket a mérgezés már nagyon is megrontott, nem használt többé a pilulákkal való táplálkozás; de a negyven-ötvenéves emberek erős szervezete rohamosan kiküszöbölte magából az ártalmas anyagokat s szinte csodaszzerűen megmaradt a maga fiatalos egészségében. Két nemzedékkel a vének sirbatérte után egyszerre csak észrevehetővé lett a változás; kilenczven-, sőt százéves öregek is frissen rőttek az utcákat, rendesen elvégezték a napi munkájukat, sőt az asszonyok szépsége iránt is viharosan érdeklődtek. A klubokban sudár, dőlczeg termetű aggastyánok billiárdoztak, akiknek szénfekete haja bizvást vetekedhetett a fiatalok fürtjeivel; mert a marazmus ellen való győzelem együttjárt az öszülés megszűnésével. Dusfürtű, erős fogu, ép szemű aggastyánok sétáltak délelőttönként az utcákon, kíváncsian fordulva meg, ha egy csinos leány kaczerul szembenézett velük valami kirakat előtt. A Balló doktor sikere azonban csak akkor lett teljessé, amikor a király a százharminczéves Pusztaszery grófot az ország miniszterelnökévé kinevezte.

2156-ban, tehát kilenczven évvel a Balló doktor fölfedezése után, már nagyon is szemmeláthatóvá lett

az új korszak felvirradása. Haláleset már csak a legritkább esetben fordult elő; csupán akkor, amidőn egy véletlen baleset erőszakosan megfosztott néhány szerencsétlent az életétől. A végtisztesség oly látványosság-számba ment, hogy még a vidékről is feljöttek a csodájára; s az újságok, ha kényelmes színekurát akartak említeni, mindig a hulláégető-kemencze jól fizetett igazgatójáról beszéltek. Mikor a régi igazgatót egy lezuhanó czégtábla agyonütötte, a közvélemény harsogóan azt kívánta, hogy az égetőkemencze új direktorává Sáfárt, az érdemes költőt nevezzék ki; ez a pompás színekura ugyanis lehetővé fogja tenni, hogy Sáfár teljesen a poézisnek szentelhesse a talentumát...

De a halál sikeres megrendszabályozása más téren is átformálta az eddigi társadalmat; az élők oly rohamosan elszaporodtak, hogy a lakáskérdés súlyos gondot okozott a társadalomnak. Kilenczven év lefolyása alatt körülbelül megötszörösödött az emberek száma; s azok a boldog idők, amikor egy-egy dúsgazdag család tiztizenöt-szobát is lakhatott, úgy látszik, mindörökre elmultak... A legtöbb familia óriási faházakban húzódott meg, még pedig a városon kívül, mert a régi házak kizárólag a kereskedők céljaira szolgáltak; s két-három szobája csupán ama kiváltságosoknak volt, akik abnormális vagyont mondhattak a magukénak. De még így is akárhányan fedél nélkül maradtak volna, ha egy praktikus ötlettel a nagy alföldi pusztaságokat be nem népesítik... De így még jó ideig nem volt baj; a temérdek léghajó-járat tizezrenként vitte haza esténként a budapestieket a Hortobágyra, vagy az erdélyi hegyek közé, hogy reggel ismét visszaszállítsa őket az üzleteikbe, vagy az irodáikba...

Természetes, hogy más téren is óriási változások jelezték a beköszöntő új időköt. Mivel a megélhetés most már távolról se volt oly könnyű, mint a régi, patriárkális világban, még a szűkebb, egy föld alatt élő család is hatalmasan megsaporodott. A férfikor csak nyolczvan évvel kezdődött, s a negyvenéves fiú mindenütt éretlen gyerekszámba ment, akitől illetlenségnek vették, ha a száját a felnőttek társaságában is felnyitotta. Az iskolázás rendszerét is ehhez képest változtatták meg; az apróságok huszéves korukig az elemi iskola padjaiban ültek, harminczöt évvel még mindig a rendhagyó igék rejtelseit kutatták, s szerencsésen elérték az ötvenedik életévüket is, amikor az egyetem tanterméből kikerültek. És mivel a pénz értéke is hatalmasan megnövekedett, az ötvenéves jogászok még mindig abból a szerény zsebpénzből éltek, amivel a család feje nagylelkűen ellátta őket...

De ki sorolhatná föl mindazokat a változásokat, melyek a csodálatos találmány nyomán gyorsan és szükségyszerűleg bekövetkeztek? A régi társadalom eszméiből, gondolataiból, érzéseiből jóformán nem maradt meg egyéb a szerelemnél, mely most is annyi komor tragédiának és pikáns bohózatnak volt az okozója. A munka, az ambíciók ezerféle fajtája, a tudomány, a hit, a művészetek: mindez egészen más alakot nyert abban a pillanatban, amikor az emberek majdnem bizonyossákká lettek afelől, hogy életüket és fiatalságukat oly hosszú ideig nem fenyegeti semmiféle veszedelem.

III. A politika műhelye.

A képviselőház ülésén vagyunk, az új ülősszak megalakulása előtt. A folyosón nyüzsgő a politikusok raja, mert a lakosság megsaporodása folytán önként beállott a szüksége annak, hogy a képviselői állásokat is megszorítsák. A parlament egyetlen kamarájának — a főrendiházat rég megszüntették — körülbelül kétezer tagja van, csupa meglett, komoly férfi, mert az

új korszak szigorúan megkövetelte, hogy csak érett emberek intézzék az ország sorsát. Ezidőszent, a kisebb párttöredékektől eltekintve, három uralkodó párt volt: a szocialisták, akik jó ideig tulnyomó többségben ültek a Ház padjain, de vagy husz év óta észrevehetőleg megfogyatkoztak, a köztársaságiak, akik főképp az alföldi kerületekben jutottak mandátumokhoz, s a konzervatívok, vagyis az uralkodó párt, amely a régi intézményekhez, így a királyság fentartásához is, szigorúan ragaszkodott. A kétezzer képviselő közül a konzervatívok pártja vagy ezerharminchat mondhatott hívének, míg a többi a két főcsoport és az apróbb párttöredékek közt oszlott meg. Pusztaszery gróf, a konzervatívok vezére, aki nyolczvan év óta ült a miniszterelnöki bársonyszékben, már jó ideje csak a legravaszabb taktikákkal tudta megtartani a pártja többségét, mert a fiatalabb és szelesebb frakció — a *kilenczvenesek*, ahogy életkoruknál fogva a közvélemény nevezte őket — mindegyre fenyegetőbb arányokban készült arra, hogy az anyapártból kivájjék...

A Ház külső helyiségei zsufolásig megteltek képviselőkkel és újságírókkal, akik többé-kevésbé szíves hangon üdvözölték egymást, a majdnem háromhetes szünet után. Pirosarczu, ragyogószemű vidékiek hangos jókedvvel csaptak az ismerőseik tenyerébe, épp úgy, mint a régi, patriárkális időkben, mégis azzal a különbséggel, hogy most nem tudakozódtak az egymás egészsége után, mert mindenki egyformán egészséges volt. És ha egyik-másiknak támadt is valami futó baja, ez éppen csak annyi gondot okozott, mint ha valakinek egy szalmaszál hullott a kabátjára, amit a keze egy mozdulatával leseperhet onnan. Nem volt ritkaság, hogy a jó barátok között efféle párbeszédnek hallatszottak:

— Feljössz este a klubba?

— Nem lehet, mert ma sürgős dolgom van az oltó-intézetben... Képzeld csak, a mult héten egy parázs kis tuberkulózist csíptem a vidéki körutamon...

— Tüdővészed van?

— Az, öregecském, az, még pedig a javából. Már három nap óta van, mert abszolute annyi időm se volt, hogy gyógytassam magam. De ma, török-szakad, végzek vele... Holnapra megreparáltatom a vén jószágot, hehehe...

Vagy effélék:

— Enyje, de régóta nem láttalak! Merre jártál?

— Nagyon hálás vagyok, hogy a távollétemet észrevetted... Biz én két hétig ültem a Rékás-szanaszatóriumban... Paralitikus voltam, még pedig annyira, hogy a saját nevemet is elfelejtettem... Rékás tanár azt mondja, hogy tíz év óta se látott oly makacs hülyét, amilyen én voltam... Különben jellemző, hogy csak a tizedik beoltás után tértem magamhoz...

Az ehhez hasonló párbeszédnek mindennaposak voltak még a legelőkelőbb körökben is, mert az orvosi tudomány tökéletesedése óta teljességgel nem volt többé kompromittáló a hülyeség, vagy az elmebaj: a huszontedik századbeli ember ezt csak épp annyiba vette, mint ha valaki meghült és náthát kapott...

A folyosón tehát szincszerező képviselők tolongtak, vagy újságírók, akik itt helyben mindjárt elkészítették a tudósításukat is, még pedig egészen másképp, mint pennával bajmoldó őseik: a fonográf-osztály által fölvetett beszédnek lemezeit egyszerűen magukkal vitték a Ház kopogtató helyiségébe, ahol egy írógép-formájú szerkezet segítségével, a villamosságot felhasználva, a tudósítást egyszerűen lekopogtatták a nyomdába... A billentyű megnyomása ugyanis elég volt ahhoz, hogy egy elmés készülék kiszedje, ölomba öntse, s szépen

egymás mellé is sorakoztassa a holnapi cikkük minden betűjét és írásjelét.

Képviselőkon és újságírókon kívül hatalmas tömegekben hullámozottak föl s alá a vidéki küldöttségek, akik most is, mint a régi időkben, személyesen feljöttek a Házba, hogy a kívánságaikat és panaszait a szakminiszterek elé terjesszék. Persze gyáralapításokról, ipari vállalatokról nem lehetett többé szó abban az időben, mikor a gépek munkája tökéletesen kiszorította már az emberi kezet, s amikor az ország minden talpalatnyi helyén óriási gyárkémények okádták a füstöt... A küldöttségek többnyire a léghajó-járatok miatt panaszkodtak, melyeknek beosztásában legjobban megnyilvánult a protekció. A huszadik század embere ugyancsak nagyot nézett volna, amikor a vezérszónok beszédében efféle passzusok ütöttek volna meg a fülét:

— Maros-Illye, miniszter ur, joggal megvárhatja, hogy direkt összeköttetése legyen Stockholmmal... Mert ma, sajnos, úgy állanak a dolgok, hogy aki esti hat óráig léghajóra nem ülhet, az másnap estig nem juthat el többé Stockholmba...

A falvak deputációja ugynevezett viczinális léghajókat kért, melyek őket is összekössék a fővonalakkal. És a léghajó-miniszter, aki nagy szószátyár hírében állt, mindenkinek megígérte, hogy a kérését teljesíti, de arra már egyáltalában nem gondolt, hogy az ígértét bevaltsa.

(Folytatása következik.)

Krónika II.

Erzsébet-sugarut.

— április 19.

Azt hiszem, soha nem lennék képes akklimatizálódni Chicagóban, ellenben nagyon gyorsan benszülöttnek tudnám magamat érezni a fiume Gomila valamelyik szűken kanyargós utcájának kétemeletes és mégis csak két szobából, egy konyhából álló házikójában.

Tudja Isten miért van, de nekem a város szó romantikusabb értelmű a *falu* szónál, és nem a berkekben keresem a drüádokat és oreádokat, hanem a Váczi-utczán tudok igazi mitológiai gyönyörűséget érezni egy-egy valóban nagyvárosi hölgy láttára. És, akár milyen csodálatos is, kedvesebb nekem a New-York és az Otthon cigányai, mint a faluvég füstös írói és művészei.

Városlakó és mégis városimádó ember vagyok, mert a városban eléggé ki jobban a szivemben folyton zakatoló sejtelemvágy, itt otthonos az ezerváltozatu titok inger.

És ezért laknék inkább a fiume Gomilában, ami tulajdonképpen falu, mint Chicagóban, ami pedig hát, ha nem is az öregapja a városoknak, de legalább is a nagybátyja. Mert a valóságban úgy áll a dolog, hogy mégis csak a Gomila az igazi város, akár milyen kicsiny is és Chicago a kietlen nagysága mellett is rosszabb még a falunál is: pusztá. Amannak az ezerféle görbülete, olasz szeszélylyel és dalmata hanyagsággal épített, szinte nyüzsgően mozgékony házkonglomerátuma ezer titokkal teljes, emennek a mérnöki hidegséggel lerakott.

négyszögei, rendőr, vagy telefon formájára beszámolt utczái, terei és okszerű átlósutjai, áttekinthetőek, gyakorlatiak, tüstént kiszámíthatóak, tehát ridegek, mint az egyszeregy. Pedig nem város, hanem csak emberkarám az a kötelep, ahol kiszámított minden sarok, czélszerű minden vonal és ahol a gyakorlatiasság jéghideg levegőt prüsszent bele a véletlennek, a természetes alakulásnak, a struggle for life köben kifejeződő képének emberi és nem mértani mivoltába.

Igen, azt hiszem, megtaláltam a nekem magamnak helyesnek tetsző kifejezést akkor, amikor azt mondtam, hogy a struggle for life-nek, a létért való küzdelemnek kell meglátszani azokon a mesterséges körakásokon, amelyek valami, ma már nem eléggé disztigváló szóval valóban városnak akarják nevezni magukat. Nürnbergben látom ma is, hogyan vette el erőszakkal, vagy csellel a középkori polgár a szomszédja elől a terület, a világosságot, Ragusa és Toulouse házai két könyökkel tolakodnak egymás ellen a levegőért, Nápolyban és Sevillában egymástól csenik el az árnyékot, Rotterdamban, Varsóban tolakodnak a vásártér felé, Glasgowban, Hamburgban pedig ott drága, tehát kicsinyesen, raffináltan kihasznált minden kövük, ahol közel a kikötő.

Igen, igen, ahol az élet küzdelme meglátszik a legkülsőbb külsőn is, ott alakul ki a *beszélő kövek helye*: a város. Ahol a küzdelem még olyan csekély, hogy nincs szava, amely keresztül tudna törni köveken, ott a falu, ahol pedig a nagy verekedés folyik, de előre körülhatárolt csatatéren, ahol már stilizált, mint a párbaj, vagy pedig ahol nem amolyan puskatussal, Isten igazában való agya-bugya többé, hanem mikrométercsavarokon igazodó, számítással gyilkos, ingeniózus ágyuharcz, — ott keletkezik valami, ami több mint a város, aminek nincs még neve, amit lehetne például úgy nevezni, hogy csikágó.

A város szó értelmének ilyen módon való magyarázása mellett természetesen az volna hihető, hogy az olyan romantikus városimádó ember, mint én vagyok, megijed minden ugynevezett városrendezéstől és még ugjabban nevezett közmunkatanácstól. Különös, de úgy van, hogy nem. Magam sem tudok számot adni magamnak róla, hogy miért nem. Melanchóliás érzéssel láttam eltűnni a régi »Csigá«-t, a Kigyó-patikát, a Janka czukrosboltját, meg az öreg Scholtzot, de ma olyan büszke vagyok a Klotild-palotákra, mintha legalább is mind a kettőben benne laknék és az Erzsébet-híd csodaíve erősen rivalizál lelkemben egyik legrégibb, legigazabb szerelmemmel, a Lánczhiddal. És aki sirva néztem Thaisz Elek zöldesszürkére festett »Zwinger«-ének elomlását a Gránátos-utca sarkán, ma fürdöm a Hatvani-ból Kossuth-utczává szélesedett hatalmas üttér forró, városi vérében. Talán, csak talán merem mondani, azért, mert úgy érzem, úgy sejtem, hogy ezek a rendezések nem mérnöki kiszámítások, nem mondva-csinálások, hanem — akárhogy szidjuk is a rajtunk erőszakoskodó felsőbb városi hatalmasságokat — valódi posztulátumok, történeti szükségességek, a ma történetének köbeszédei.

És úgy érzem, hogy az Erzsébetvárosban is a kövek szólaltak meg most, amikor tíz évi érlelődés után már mégis csak lesz valami az új sugárútból. Ahogyan a hajdani Könyök-utca nyugovóra kívánczolt az erősebb, az új harcos, az Andrássy-út elől, úgy egészen a természetes fejlődés törvényei kényszerítik ki még a szegénységünk, szűkkeblűségünk vagy ügyetlen jóakaratunkból, spiszburger-parvenü ostobaságunkból is a természeti és történeti módon szükséges új nagy és nem büszkeség nélkül való közlekedő vonalat, amely nem kicsinyes módon, garasos logikával a Dob-utczából akár lassankint sugáruttá dagadni, hanem a város homlokának, a majdan büszke polgárpalotává épülő Városházának nyit szabad látást ki a város legszűkebb és legromantikátlanabb részén keresztül a Városligetig. Látom — és nem csikágót látok — a felépült, kiképzett homlokzatává vált Károly-kaszárnyát, amint hatalmas, árkádos palotasorok között néz úgy végig a maga városán, mint ahogyan a világ legszebb királyi palotája tekint le büszke meglegedettségével a fővárosára.

Kőbevésett történetet fogunk csinálni, ha megépítjük az új és árkádos sugárutat. Mert árkádosnak kell lenni ennek az utnak. Erre a legjobb argumentumot a minap az a városánya mondta, aki az árkádok ellen akart érvelni. A világon sehol — mondja — olyan hosszú utat, mint ez lenne, nem építettek árkádosra. Kell-e döntőbb ok mellett, hogy Budapesten épüljön meg az első árkádos sugárút?

Nem a hivatalos város, hanem az élő, mozgó város maga kívánja, hogy új üttér nyiljék meg és teljék meg a testén. A hivatalosoknak csak arra legyen gondja, hogy ez az új közlekedővonal se elkicsinyeskedett ne legyen, mint az Andrássy-út, se pedig olyan stiltelen téglarakás, fölösleges félhenczegés, félmajmolás, mint a nagy körút. Mert az előbbi falu ahhoz képest, aminek lennie kellene, az utóbbi pedig Budapestnek éretlen, idomtalan csikágója.

Paganel.

Magányos ut.

Én mindig szomorú vagyok
És egyedül bolyongok.
Az én napom búsan ragyog,
Beárnyalják a gondok.

Az én utam magányos ut,
Övé virágos ösvény.
Ő bizton csöndes révbe fut,
Hozzám az élet fősvény.

És mégis, mégis én vagyok
A dúsz, pazar, a gazdag:
Hisz mindent néki én adok,
Mit férfi nőnek adhat.

Mi bennem tisztább, nemesebb,
Mind odatör feléje,
Mind nála keres életet
És életet vár tőle.

Övé, mit lelkem álmodik,
Erőm' ő tette szítja,
S az boldog csak, ki boldogít:
Ez a boldogság nyitja.

Tudom, hogy eljön érte más,
Egy nyájas ismeretlen,
Az álmok sorsa elmulás,
S ők frigyre lépnek ketten.

Bizonyíval szép-nyugodtan él,
Nem lesznek szenvedélyi,
Csak az csalódik, ki remél,
S csalódás őt nem éri.

Mi lelkem mélyén szunnyadott,
Ébresztőjére várva:
Miatta lesz örök-halott
Közös jövőnk szép álma:

Világ, meg sem születve még,
Dől romba ő miatta,
Vakon kioltja életét,
Pedig még meg sem adta...

...A bányász gyakran így halad
El útján mitse' sejtve
S a kincs örökre ott marad
A hegy mélyébe' rejtve.

Csergő Hugó.

Egy ember, egy kutya.

Írta: KLÁR ISTVÁN.

Estére havazni kezdett és felülről hideg, fagyos szél sepette végig az országutat. Egyre csak magasabbra nőtt a fehérséges palást és a rongyos vándor-ember bokán felül gázolt a hóban. A szél szemébe vágta a fehér pihéket és fagyos leheletével átaljarta a testét rongyos gunyája alatt. De csak ment, ment előre gépiesen és buta öntudatlansággal, agyát valamely zsidódság kezdte megülni és gondolkozni sem tudott már többé.

Délután még — világos volt és a szél sem fújt ilyen hidegen — furcsa és kellemetlen dolgok forogtak az eszében: egy szoba például és egy tüzes, egy nagy-nagy tűzü kályha... Ki ül előtte jó puha bőrszéken? Hát uri csavargó-maga és melepszik és nem tud betelni az áldott jó forrósággal. De most már ilyesmik sem jutnak eszébe, csak délután, régen, mert nagyon régen volt ez, vagy sohase is tán.

Valami nesz támadt a háta mögött, aztán valami melegség a kezén, valami nedves, valami csókos melegség. Már visznek, — gondolta — visznek angyalok aranyos hintójukon... Mindjárt ott fent leszek az ő országukban.

De se koci, se angyal, és valami halkkal panaszosan nyöszörögni is kezdett: egy piszkos, csapzott szőrű, bordáig éhezett kutya. Hát kutya, s bár nem angyal, ez is jobb, mint semmi, jobb az egyedülvalóságnál és fagyos kezeivel megsimogatta a másik vándor fejét. Azonkívül tisztességgel meg is köszöntötte: jó

estét és hova, kutya ur, vagy kolléga, ily késő éjszaka? A kutya nem felelt, hanem lucskos testét hizelegve dörzsölte a vándorember rongyos köpenyegjéhez.

— Hogy én merre tartok? — folytatta a csavargó — azt tetszett kérdezni, ha jól hallottam... Hát én, instálom, csak megyek, megyek előre mindig és úgy lehet, valamely meleg helyre jutok el egykor... Vagy nem jutok el!? Hisz az oly mindegy, olyan nagyon mindegy...

A kutya most már érdeklődve szegezte szomoru, homályos szemeit a vándortársára és úgy tetszett — a szemeivel különösen — mintha beszélt is volna. A vándor ember legalább világosan hallotta, hogy mit beszél.

— Én is csak a meleg felé vágyom — mintha így mondta volna — és szeretnék még egyszer, csak egyszer még végigsétálni husosan és tiszta fehér szőrrel valamely meleg konyhában. A spór alá feküdnék, aztán... Ez is egyik vágyam. Valamikor így szoktam, mindig... — és itt szomoru lett egyszerre — mindig... Megragyogott a szép fehér szőröm a déli napsugárban és szeretettel simogattak: a szép asszony, meg a szép asszony gyerekei. A gyerekek közt nőttem fel. Akkor táplált engem is a jó, öreg kutya-anyám, mikor őket szoptatták és együtt próbáltunk meg ugrádozni később. A nyakamon ezüstkarika csillogott, az egész háznak kedvence voltam. Később okosodni kezdtem és még később vénülni. Egyszer az ezüstkarika nélkül kerültem haza, és itt kezdődik a tragédiám. »Ügyetlen vén döge« — ez volt a vélemény — »le hagyja lopni a karikát magáról.« Pedig hát hibás voltam-e? Egy vásott utczasuhancz megmarkolta a nyakamat, durván és erősen, hogy még most is érzem a szorítását és meglopott; meglopott a büszkeségemtől, az egyetlen ékszeremtől. Igaz, harapni kellett volna, de nem bírtam és csak bután türtem a gazember gazdálkodását... Aztán az ugrádozásból is kivénültem lassan és egyszer csak kezdtek nem törődni velem; nem volt, aki sima fehérre kifelje a szőröm, nem volt, aki simogasson, dédelgessen és főleg nem volt, aki ennem adott volna. Megszöktem, s azóta egyik rossz sorsból a másikba estem... Minek beszéljek még? Most idejutottam a hideg, havas éjszakába, a végnélküli pusztaságok közé.

A vándorember nem birt tovább menni és leült a hófödte árokpartra: a kutyát is maga mellé kényeszerítette, s a fejét a kezei közé fogta, úgy beszélt hozzá. Gyorsan és kapkodva beszélt, mintha a kutyával szemben a maga igazát igyekezett volna bebizonyítani. Azt mondta ugyanis:

— Semmi az, tisztelt kutya-társam; maguknál, kollégám, csak vénségükre következik be a czudar élet, míg nálunk, embereknel... — mi emberek vagyunk ugyanis — tessék csak hallgatni. Engem selyem bölcsőben ringattak és a nagy iskolákat is kijáraták velem; pénz volt, amennyi csak kellett, míg egyszer, nagyon hirtelen egyszer, máig sem tudom hogyan, miképpen, elfogyott egy szálig. Ilyenkor rossz lemondani az uri tempókról, hát sikkasztottam egy kicsit. Nálam itt kezdődik, míg magánál, kutya ur, az ezüstkarikánál. Engem azonban be is csuktak, sötét, nyirkos börtönök lakója lettem, végtelen időig. Mikor kikerültem, a hajam megszürkült és a szemeim alatt, a szájam körül szigorú és mély ránczok húzódtak végig. Harmincz esztendősem voltam és megöregedtem. Beszéltem tán az asszonyokról is? Ah, a szerelmek!... A forró csókos éjszakák! Mondhatnám, az asszonyok is egyengették az utamat, hogy mentül előbb ideérjek: a hóba, fagyba, az országút közepére...

Most megint jobban összebb bujtak, a kivert kutya, meg a kivert ember. És szeretettel melengették

egymást. Az ember rongyaiból juttatott a társának, a kutya meg nyaldosta a meleg nyelvével az arcát, a kezét, ott, ahol érte. A csavargó megint úgy hallotta, mintha kivert társa panaszkodott volna:

— Nem jó nekünk így, a fergeteget nem sokáig bírjuk, s mi lesz aztán velünk?

— Semmi se lesz — válaszolt az ember mogorván. — Egyszer egy tulontul fagyos lehelet jön onnan felülről és kővé fagyaszt minket. A hó, a fehérség meg ránk hull szép lassan és beborít bennünket... Tavaszra, mikor köröttünk itt kizöldül a fű, majd megtalálnak a népek és beljebb taszítanak az árok fenekére.

Pár percre elhallgatott, de aztán megint beszélni kezdett, némi keserűséggel most már.

— Csak az a csudálatos, — mondta — hogy az a jó Uristen éppen minket választott ki többrendbeli férgei közül és éppen minket emészt el itt az árokparton. Miért? Én imádkoztam mindig, még a börtönben is egyre, és te is, ugy-e, kutyám? Azonban láttam nagypotrohu és nagypénzü embereket, — a szomszédunkra, egy pékre, mai napig is emlékszem — akik rendszeresen és napról-napra szidták az Istent és mégis... Az a pék, teszem azt, a meleg szobában ül most és nem törődik a külső fergeteggel.

A fagyos északi szél egyre nagyobb erőre kapott és mindjobban hordta a havat feléjük. Az ember érezte, hogy perczről-perczre gyengül, s a szemei káprázni kezdtek. Piros felhők usztak a havas puszták fölött és feljebb megint lilába kaptak át a felhők. Végtelen nagy nyugalom szállotta meg mostan és higgadtan, szinte örömmel várta a véget. A kutya fejét kezei közé vette, s kicsit zavarosan, de nagy nyugalommal kezdett beszélni hozzá:

— Már jön... Már megindult fagyos lehelete az Urnak... Végigsurran a piros felhőkön... Csak jöjj, én várlak és magamhoz ölellek... Te is, édes társam?

A kutya ott guggolt egy hang, egy nyöszörgés nélkül.

— Nem beszélsz, barátom? — faggatta az ember.

A kutya azonban nem adott hangot, a szemei szintelenül meredtek elő, s amint a nyakát eleresztette, élettelenül vágódott végig a havas árokparton.

A csavargó rémülten ugrott fel. Egyszerre felocsudott és valami kimondhatatlan félelem szállotta meg és vágy az élet, a melegség után. Egész testében megborzongott és nem a hideg miatt, hanem hogy itt, ilyen közelségben látta maga előtt a véget, a fagyos halált. Felugrott és menekült a másik állat hullája mellől, végig a fehér országúton. Mintha a halál üldözné hátul, úgy tetszett neki, amint eszeveszetten futott előre, beljebb a havas éjszakába.

Seitz Viktor aphorismáiból.

Kapitalisztikus evangélium: hat napig dolgozzál, a hetedikén pedig láss hozzá, hogy meg ne halj éhen.

*

Az ember érzelmeit és izlését nem rendelheti alá politikai meggyőződésének: mert a politikai meggyőződés éppen az érzelmek s az izlés kifolyása.

*

A törvények értelme nem annyira a törvények tartalmától függ, mint inkább azon emberektől, akik a törvényeket magyarázzák.

Edelsheim-Gyulay Lipót gróf.

Amit Edelsheim-Gyulay Lipót gróf célul, sőt az élete feladatául tűzött ki maga elé, az a modern szociális gondolkodásnak legeslegmodernebb és mindenestre az emberi szívet legjobban átmelegítő része: a gyermekvédelem. Az elhagyott, a pusztulásnak szánt, vagy züllésre utalt gyermekek megmentése az élet és a társadalom számára ma már teljesen átértett fontosságú feladatunk, nem pusztán az irgalom kérdése többé, hanem az okosságé is. És Edelsheim-Gyulay Lipót gróf ennek a legmodernebb feladatnak lett az apostolává. Az érző szív fanatizmusával és az értő elme körültekintésével, kitarásával dolgozik önként vállalt nagy munkáján; energiája, kitartása, szakadatlan munkálkodása meg tudta törni még a világ legindolensebb társadalmának, a magyar társadalomnak a közömbösségét is, meg tudta alakítani az Országos Gyermekvédő Ligát, amely ma már olyan kitünően funkcionáló intézmény, amelyhez fogható a külföldön sincsen sehol. De Edelsheim-Gyulay gróf nem éri be a már meglévő eredményekkel, gyűléseken, hírlapi cikkekben (mert kitünően forgatja a tollat) szóval, tettel egyre agitál s ebben az apostoli munkában hűséges segítő-társa neje, született Odescalchy Irma hercegnő. Akié az iskola, azé a jövő, mondotta Bismarck. Edelsheim-Gyulay gróf kiszélesítette, megneemesítette ezt a bismarcki gondolatot, amely ma már így hangzik: akié a gyermek, azé a jövő. Megmentett nemzedékeket, népmilliókat, egy egész új Magyarországot jelent ez a felismert s immár meg is valósított szociális igazság. És megmentett nemzedékek, népmilliók, egy egész új Magyarország fogják hálával emlegetni Edelsheim-Gyulay Lipót gróf nevét.

††

A tudomány jegyében.

Mikrokosmos.

Ne törd a fejedet, nyájas olvasóm: ez egy német folyóiratnak a címe. A folyóirat egy társaságnak, a *Deutsche Mikrokologische Gesellschaft*-nak a lapja, előfizetési díja egy évre a tagsági díjjal együtt négy márka. Célja a társaságnak és a folyóiratnak: a mikroszkóp népszerűsítése.

Nyájas olvasóm, megérted-e, mi ez? És egyáltalában: láttál-e már mikroszkópot? Modernséget, új idők szellemét, haladást keresvén s utadon annyi nyegleséget találván, elzarándokoltál-e a kis konyhába, ahol a jövő nagy eszmék anyagát főzik: a laboratóriumba?

Ime, ez modern hangulat: Hófehér szoba, embermagasságig csillogó majolikafalakkal. Óriási ablakok, vakítóan tiszta üvegszerszámok: hosszú csövek, lombikok, papírvékonyágú pohárcák. A falon mindenféle gázcsapok, elektromos vezetékek, vízvezetéki csapok. Az egyik szögletben szélsőbességű bugócsiga: a centrifugáló gép. Mellette egy vízvezetéki csapra sróftolt sokcsövű szerszám: a légszivattyú. Az egyik falat majdnem egészen elfoglalja egy ráépített üvegszekrény, amelyben apró gázlángok égnek és sokkaru vasállványokon lombikok, Bunsen-

lámpások állnak szerte: ez a szellőző-fülke, népszerű nevén: az *abczúg*. Egyik gázcsap mellett négyzetes azbesztládika: ez a termosztát, a félelmetes bacillusok költőgépe. Külön kettős üvegszekrényben a laboratórium kényes, tulfinomult gyermeke: az analitikai — vagyis igen-igen finom — mérleg. Az ablakok mentén hosszú asztal, helyenkint csiszolt üveglappal letakarva s rajta üvegharang alatt a laboratórium drága kincse: a mikroszkóp. Csillogó sárgaréz rudak, csövek, ezredmilliméterre járó srófok, fogaskerekek, csuklók, tolókák. Körülötte a segédei: egy kis pinczetok-formájú állványon apró üvegekben füstékek, kísérteties lángú Bunsen-lámpás, üvegbotok, apró kések, nyeles tűk, egy parányi skatulyában kézzel alig fogható apró üveglapocskák s külön üveges borító alatt a főhadsegéd, a laboratóriumban maga is nagy ur: a mikrotom. Megemelhetetlenül sulyos masina, észrevehetetlenül finom járásu srófokkal, emeltyűkkel, a tetején hatalmas, de borotva-finomságu pallossal. A mikroszkópon vizsgálni való szeleteket vágja, ha szükséges, 1—2 ezredmilliméter vékonyra. Ámerre az ember néz: ragyogó tisztaság, vakító fehérség, enyhe világosság. Ez a laboratórium.

A laboratórium világa maga is mikrokosmos, szebb, csöndesebb és szimpátikusabb, mint a *makro*. Maga is egy világ, amelynek közemberei, rabszolgái, nagy hősei, lázadói és vértanúi vannak. És természetesen kifejlődött benne a beletartozó emberfaj: a tudományos kisiparos. A laboratórium átlagembere, aki sokat nem tud a makrokosmos dolgaiból, akinek sokszor meglepően semmi érzéke sincs a nagy koncepcziók iránt, de aki viszi csöndesen előre a maga piciny részletmunkáját s pontosan beszélget a tudománynak a maga mindennapi porszemét. A porszemeket, amelyek megszámlálhatatlan milliommagukkal tesznek ki egy-egy messziről látható hegyet.

Minden nagy természettudományi fölfedezésnek ez az útja. Mint ahogy a korallsziget támad: milliónyi apró szervezet élete munkája tesz együtt egy imponáló, megingathatatlan sziklát. Egy-egy aktuális tudományos kérdésen egyszerre több ezer laboratórium névtelen kisemberei dolgoznak, míg összetörődik egy nagyszabású tudományos épület anyaga. Például a tuberkulózis dolgaival manapság minden orvosi laboratórium foglalkozik; minden apró részletkérdés, minden (sokszor értéktelen) csekélység megtalálja a maga emberét — és ebbe a nagy, sötét tömegbe így derül lassan mindig több világosság. Amíg egyszer csak majd minden részlete világos lesz, mint a nap s akkor egy szerencsés kezű és nagy koncepcziójú ember nagy találmányt fog belőle csinálni. A nagy ember Nobel-díjat fog kapni, az apró tudományos hangyák nevei pedig a tuberkulózisról szóló vaskos bibliográfiákban tétetnek örök nyugalomra.

És a vértanúk, — az apró gondatlanságoknak és az elkerülhetetlen baleseteknek sebesültjei, nyomorékjai és halottai. A felrobbant lombikok gyilkos tartalma, elszabadult fojtó gázok, kicsapó tüzek, loccsanó marószerke. Az észrevétlenül belehelt bacillusok, véletlen mérgezések, — ez a gyilkos hadsereg tanyázik a ragyogó fehér falak és a csillogó műszerek nyájas birodalmában, a laboratóriumban. Viszont — emberek vagyunk, sőt néha fiatalok! — a kedélyesség virágai is megteremnek a lassu, kimért munka közben. A laboratórium nehézmozgásu, nyakatekert humora, amely érthetetlen a be nem avatottnak, s a kiméltlen ellentétek vaskos kómikumával hat arra, aki érti. Hasonlatok, szólásmódok, amelyek a finom műszereknek és a mikroszkóp bizarr képeinek körében születnek s magukon hordják a születésük bélyegét s az aprólékos, precíz, csigalassuságu munkáét, amely közben támadtak.

A mikroszkóp-laboratóriumok munkája igen aprólékos, igen precíz és igen lassu — őszintén szólva: igen

unalmas — munka. Az érdekesség ott kezdődik, ahol a vizsgálnivaló benne van a mikroszkópban, és végre láthatja — ha láthatja — az ember azt, amit keresett. De micsoda hosszú pepecselést kíván a legegyszerűbb anyag is, amire odáig *preparálódik*, hogy a mikroszkóp vizsgálóasztalára kerülhet!

A mikroszkópon ugyanis nem akármit lehet vizsgálni. A legfőbb föltétel (kevés kivétellel) az, hogy a tárgy átlátszó legyen. Az erős nagyítású lencsék fókusza — a távolság, amennyire a tárgytól állaniuk kell — ugyanis igen kicsi; a legfinomabbaké egy milliméter körül van. Tehát nincs hely, ahol a világosság fölülről essen a néznivalóra, azonkívül pedig az árnyék is zavarná a képet. A tárgyból tehát olyan vékony szeleteket kell vágni (a pépes dolgot, vagy folyadékot olyan vékonyra kell elkenni), hogy átlátszó legyen. Ha az anyag olyan lágy, hogy nem vágható finoman, meg kell keményíteni, vagy át kell itatni megmerevedő anyagokkal, amíg körülbelül olyan konzisztenciát kap, mint az emmenthali-sajté. Ezt azután ráragasztja az ember egy kis fadarabra, a fadarabot pedig rásrófolja a mikrotom asztalkájára. A mikrotomnak hatalmas borotvakése van, amely finom sineken csuszlik, minden csuszáskor egy szeletet vágván a megkeményített vagy »beágyazott« tárgyból. Minden vágás után 1—2 vagy több mikronnal odébbtolódik s a következő szelet ilyen vastag lesz. (A mikron — egy ezredrész milliméter; a rövidítése: μ — a mikrológia mértékegysége). Egy milliméter vastag jól beágyazott darabot 2—300 szeletre vágni igen könnyű munka jó mikrotommal. Az ilyen finom szeletet aztán lágy ecsettel vagy apró lapátkákkal lehet kémiai szerekben, festékekben megmártogatni, — amíg az egyes részei jobban megkülönböztethetők lesznek, egyesek jobban előtűnnek, jellemző színeket vesznek föl, mások elmosódnak, s maga a megkeményítő anyag kioldódik. Most a megfestett, elkészített szeletet ügyesen fölrakja és kitergeti az ember egy *tárgylemezre*, csöppent rá egy csöpp kanadabalzsamot (amely nem balzsam, hanem egy átlátszó ragasztószer) és óvatosan rátesz egy fedőüveget. Óvatosan, mert a fedőüveg 15—20 milliméter hosszú és széles, a vastagsága azonban átlag egy tizedmilliméter. Képzhetők tehát, hogy különösen tisztogatás közben mennyi törik belőle. A tárgylemez közönséges tüközüvegéből van, átlag 5—8 czm. hosszú és 2—3 czm. széles. Mondani se kell, hogy minden üvegnek ragyogni kell a tisztaságtól; hiszen a mikroszkóp nagyítása alatt minden szabadszemmel láthatatlan porszemecske is az egész képet zavaró vagy tönkretévő óriási folt.

Ez a pepecselés hosszadalmas és fárasztó, de az eredménye bőségesen megéri. A mikroszkópba nézve a laikus is gyönyörködhetik a piros, kék, zöld, sárga színű fantasztikus vonalú képben. Annál gyönyörködtetőbb ez a kép annak, aki ért a nyelvén, akinek a bizarr színek és vonalak a természet nagy titkairól beszélnek. S csakugyan, minden szerszám között, amit az ember a maga öt érzékének megtoldására kitalált, a mikroszkóp vezet be legmélyebben a természet megismerésébe.

S annak, aki az emberkezek legmagasabb fejlettségéről tanuskodó mesterművekben gyönyörködni tud, maga a mikroszkóp is gyönyörű látvány lehet. Ezredmilliméterekig hibátlan precizitással mozgó fémrészek, egy-két milliméter átmérőjű, tökéletes alakúra csiszolt lencsék, csupa pontosan egymásba illő, hol hajszálfinom, hol megmozdithatatlanul erős, de mindig tökéletesen pontos darab, együtt harmónikus, szinte művészi egész, az emberi kéznek való engedelmességre teremtett segítő társ a természet felfedezéséhez.

Ezt népszerűvé tenni, a gyerek játékszerévé, a felnőtt mulatságává, azzá, ami ma a fotografálás: a legnagyobb lépések egyike, amit a tömegek felvilágosítására valaha tettek. S elképzelni egy nemzedéket, amely a természet titkaira való kíváncsiságban nőtt fel, embereket, akik pihe-nésül a mikroszkóp változatos, nagyszerű világába vonulnak

vissza a »közélet« lármás ürességéből... ne kísérs, Sátán! S ha a mikrokosmos ismerete valamennyire elterjed, — ha csak az egyetemi fiúk között is — hová fog akkor tűnni a perrendtartás finesszeinek ravasz kutatója, a csakis szavakban gondolkodó átlag-ügyvédjelölt. Vagy a filozófiai, történeti frázisok fürge pörgetője, az átlag-bölcsész... Bocskásd meg, nyájas olvasóm, hogy ilyen messze ragadt a fantáziám.

Hogy lehetséges-e a mikroszkópot — persze nem a legnagyobbszerűt — igazán népszerűvé tenni s a tömegekbe igazi természettudományos gondolkodásnak legalább a nyomát belevinni, az majd eldől. Én bizom abban, hogy Németországban nem vall a kísérlet kudarcot, sőt nem tartom lehetetlennek, hogy nálunk is akad ember, aki kíváncsi lesz s próbál egy pillantást vetni az élet tudományába. S ha előbb nem, utóbb. A »természettudományos gondolkodás« nem maradhat mindig henczegő frázis. Ma az, de kell, hogy eljőjön az ideje.

Addig is, ha találkozol egy kissé félszeg urral, aki Wilde aforizmaiban fölöttébb járatlan s talán még a szociológiához sem ért, de először irta le az *athrophoderma anelasticum* nevű, tíz évben egyszer előforduló betegséget: tedd félre Wilde Oszkárt és a szociológiát és eméld meg előtte a kalapodat. És irigyeld: annak az embernek megmutatott magából valamit a természet, amit ő előtte senki se látott s ami egy észrevehetetlen porszem, de milliommagával együtt egy égitest.

Bocsánat a banális befejezésért: a mikroszkóp az a szikla, amelyen a jövő idők világosságának temploma felépül.

... A tagsági díj, ismétlem, egész évre négy márka.

Dr. Florestan.

Vándorlások.

Párisban minden csendes.

Páris, április közepén.

Kint jártam a Bois de Boulogne vadvirág- és benzinillatu vidékein, arra a Longchamps felé, ahol vadonatúj tribünökről nézik az emberek, hogy a többi lovak milyen gyorsan szaladnak. Kéztudomásu dolog, hogy miért ujak ezek a tribünök: egy szép napon nekiment a nép és lerombolta, mert egy ló nem úgy futott, ahogy előre elképzelték. Mérges publikum ez, teringettét, ha koronákról és garasokról van szó, görcsösen védi apró érdekeit és felgyújtja a tribünöket egy tál lencséért. A közvetlen kis érdekeken túl azonban süket és vak, nyugodtan halászik a Szajna-parton, és vasárnap felpakolja az ő két gyermekét, az ő feleségét, az ő kutyáját és virágzó butasággal bámulja immár kétmillióhatszázévezredszere, hogy a vizek mozognak Versaillesban.

A halász a Szajna-parton: ez a párisi ember. Kis emberek, nagy emberek, öregek, fiatalok, piszkosak és tiszták hosszú, végtelen sorban, szomorú, kétségbeesett mozdulatlanágban nézik a vizet reggeltől estig, vagy a hivatalos órák után és fogalmuk sincsen arról, hogy az ő nevükben világtörténetet csinál egy pár nagyobb koncepczióju ember. Halról természetesen szó sincs, csupán öreg halászhok mesélnek fiataloknak legendákat egy dicső kezegről, amit

valamikor régen fogott valaki, ma azonban csak ócska csizmát, macskát, madzagot, miegymást fognak, miközben a nők türelmesen kötik a harisnyát a parton, azt hiszem, az összes következő generációk szükségleteinek megfelelő mennyiségben. Hagyomány ez, ő magyar olvasóm; hagyomány ez a halászkodás itt, a Szajna-parton, és ha jól megnézzük a dolgokat, látni fogjuk, hogy itt csak tradíció van: az életbe csak belenyugszik a párisi polgár.

Tegnap még a pap volt az ur és felépült a Montmartre-on a Sacré-Coeur-temploma, dicsőségére a saját külön francia uristennek, ma jöttek mások, kidobták a papokat és nemzeti szentül odabiggyesztették a nációnalista dokumentum elé a magukét: amaz ifju de la Barre lovag szobrát, a világ legrosszabb szobrát, amelynek talapzatára fel vagyon írva, hogy: »Megégették, mert nem köszönt egy proccesszióknak«. És a polgár megáll a szobor előtt és így szól sovány, de csunya feleségéhez: »Ime, ez a rendetlen elemek sorsa! Nem köszönt a proccesszióknak, tehát megégették«. Tisztára elrettentő példának fogják fel ezt a szobrot, magam hallottam, amint ebben az értelemben magyarázta egy göndörre pödrött szakállu ur a nejének, s egészen bizonyos, hogy éppen ilyen bágyadt közönnyel venné tudomásul ugyanez az ur, ha holnap visszajönnének a papok és az agyonmintázott szegény lovag nyakába felültetnék loyolai szent Ignácot bronzból. Semmi közük a dolgokhoz az embereknek. Halásznak, dominóznak és tudomásul veszik, ha adott alkalmakkor előbujik a csatornákból a forradalom és a mob kontra világtörténelmet csinál a vezetők világtörténelmével szemben. Halásznak, dominóznak és pénzt izzadnak ki, és könyes szemekkel bámulják a Détaille kacskaringós csataképeit, amelyekről színpadi szépségben tündöklök a közismert gloire. Az ifju piktori és szobrászi had eszeveszetten csinálja az új művészetet és úgy lehet, egyik-másik meg is fogja csinálni, illetve Európa szankcionálja majd egyiket-másikat. A francia polgár majd csak azt veszi be, aki visszatér hozzá, a soha meg nem mozdulóhoz és belecsimpaszkodik a hagyományokba és becsületrendet kap, mert becsületrend nélkül félelme az ember. Itt, a szabadgondolat és a többi patetikus jelszó hazájában valóságos görcsökben vágynak az emberek egy kis ordóra, és meg is kapják, mert itt rendjelet lehet kapni azért is, ha az ember szerencsésen felgyógyul a feketehimlőből.

*

A másik Páris, az automobilozó és öltözködő Páris, most a feketehimlővel mulat. Állítólag himlőjárvány dul ezen a tájon és ma nem számíthatja magát a jó társasághoz az, aki be nincsen oltva. Az összes viccslapok a feketehimlőből táplálkoznak ezidőszere, s a szexuális örömeiket a feketehimlő teszi változatosabbá. Ebben a másik Párisban még orrfacsaróbban kipárolog a férfiatlanságnak ez az esszenciája, ami rám nézve elviselhetetlenné teszi a francia levegőt. Itt nincsenek férfiak, csak him- és nőnemű francziák vannak, ez immár vigasztalanul bizonyos. A polgárságban az aprólékos, minden nagyobb lendület nélkül való, gonosz egoizmus virul; ha egy piczi ponton veszély fenyegeti a piczi érdekeket, a polgár egész intellektusával ráveti magát erre a pontra és vakon megy el a nagy dolgok mellett és

vakon áll szemben a dolgok és események viszonylataival és nem értékeli az okokat és következményeket, csak védi, körömszakadásig védi az egészen kicsi érdekeket. Asszonyos ez a jelenség, minden férfias svung és minden férfias logika nélkül való, s amint nézegetem a párisi nyárspolgárt, folyton azok az asszonyok jutnak az eszembe, akik szüzsies gonoszsággal marják halálra a másikat, mert annak öt hatossal többet ér a kalapja. A másik, az előkelő Párisban puderes arczu, füzőbe szépített termetű férfiak láthatók, s az opera foyerjában illatosá, tetszetőssé, izgatóvá prostituált férfiak nézik éhesen az ugyanigy preparált nőket. Az ugynevezett szerelem pregnáns illata kavarog a színes levegőben és tikkadt vágygyal nézik egymást a Willy him- és nőnemű szerelmesei. »Blos Sexualitát«, amint Weininger mondta az asszonyokról. A »noch Etwas«, amit — a szexualitáson felül a férfiaknak koncedált — itt tökéletesen hiányzik s innen van, hogy Párisban nem láthatók férfiak és innen van, hogy Párisban nem tudnak drámát írni.

Marco.

Téli éjszaka.

— Gottfried Keller. —

Szárnycsapástól sem rezdült a lég,
Csönd feküdt a szikrázó havon;
Felhőtlen volt a csillagos ég,
Hullám sem kelt a dermedt tavon.

Felsarjadt a vízi fa a mélyből,
Jég közé fagyott a csúcsa fenn;
Ágain sellő kuszott felém föl,
S feltekintett, át a zöld jegen.

Álltam ott a vékony rétegen,
Mely a vak mélységeket fedezte;
Lábaim alatt, a vízbe' lenn,
Villogott fehér szépségű teste.

Néma gyötrelemben kezivel
Tapogatja a kemény falat.
Sötét arcát nem felejttem el,
Mindig, mindig lelkemben marad.

Gábor Andor.

Az udvariasság szükséges védelem az őszinteség ellen.

*

Az emberek rágalmaznak, hogy bizalmat keltsenek.

*

Az élet ritkán ér annyit, amennyibe kerül.

*

A gazdagok a szegények sorsával mindig meg vannak elégedve.

*

A nők végre minden hivatásr alkalmasak lesznek, kivéve a házasságot.

Saison.

Jani, az erkölcsös.

— április 19.

Jani, aki egy chantant-ban szeparé-pinczér, elkese-
redve panaszkodott nekem:

— Kiszedik az ajtókat s lebernyeg-függönyöket tesznek elébe. Azt mondják, hogy ezt az erkölcs kívánja meg. Az erkölcs. Kicsoda ez az ur vagy dáma? Melyik kerületben fizet adót? Hol van felesége és hány gyereket nevel? Aztán miből élt eddig, ha ezentul csak kiszedett ajtóknál tud megélni? Ezt kérdelem én, uram, s ha megfelel rá, ám jó, megadom magam. Élni és élni hagyni. Ha az erkölcs adót fizet, biztosítani kell a léte fentartását.

— De miből élek én, ha kiszedik az ajtókat? Ezt senki sem kérdezi, mikor erkölcsről van szó, pedig tisztességes családpá vagyok, négy gyermeket nevelek az államnak és adót fizetek a hetedik kerületben, ahol Barabásra szavaztam. Szeparé-pinczér vagyok s meglehetősen keresek, amíg ajtó van a szeparén. De most az erkölcs kedvéért kiszedik az ajtókat, s ki lesz olyan bolond, hogy szeparéban mulasson, ha nincs annak ajtaja? Az ajtóalan szeparé olyan szeparé, amilyen magánfogat az omnibusz. Akkor is omnibusz, ha magam ülök benne s a szeparé is csak nyílt asztalhelyiség, ha függönyt tesznek elébe.

— Mit akar a hatóság ezzel az erkölccsel? Az volna a dolga, hogy a polgárokról gondoskodjék: hadd élhessenek meg ebben a drágaságos világban. Ehelyett az erkölcsöt akarják nemesíteni. Hát én nem értem, minek foglalkoznak azzal az erkölccsel, ami nincs. Azt hiszi a főkapitány, hogy az én vendégem, ha szeparéba nem jár, már tisztességesebb életmódot fog folytatni, vagy abból az Izékéből, aki ott az ölében szokott részegeskedni, apácza lesz? Dehogy! A vendégem drágábban fog mulatni olyan helyen, ahol minden megvan, ami a szeparéban s azonfelül a rendőrségnek semmiféle paragrafusa nem parancsol, — én pedig nem keresek. Az Izéke pedig a nyílt kávéházban csatangol s szintén nem lesz sem apácza, sem családanya. A fene egye meg az erkölcsöt, mit rontja a szegény ember kenyerét? A gazdagokat, ha nem lumpolnának, fel kellene akasztani, mert akkor semmi pénzük nem jutna a szegény ember kezébe.

*

Egy héttel később Jani így nyilatkozott:

— Ez már a legnagyobb disznóság, amit csak képzelni lehet. Hát mi a társadalom s micsoda a hatóság? Még a csürhénél is vigyáz a kanász, hogy a kocza és disznó között rendezett legyen az érintkezés. A ménesben oly szigorú az erkölcsi élet, hogy a legpuritánabb Quäkernél sem különb. Eppen csak Budapesten fütyülnek az erkölcsi szempontokra?

— Elhatározzák a női kiszolgálást. Uram, én vén róka vagyok, én tudom, mi a női kiszolgálás. Szeparében nőttem fel, ismerek én minden rendű és rangú nőt és különösen a férfit. S azt hiszik, nagyot lendítettek az erkölcsön, ha csak nappalra engedélyezik a pinczérnőt. Hahaha! Reggel nyolcztól este tizig éppen elég ideje van a drágának, hogy tiz családapának adjon rendezvoust este tizenegy és reggeli nyolcz óra között.

— Persze, a kávésoknak nem kell a szakszervezetünk. Nem akarják, hogy ismét kénytelenek legyenek velünk egyezkedni. Az emberük a városatyák között ül és a rendőrség a zsebükben van. Nekik kell a női kiszolgálás, hogy paczkázhassanak a férfi pinczérekkel. Ha ezentul sztrájkolni akarnánk, a szemünk közé nevetnének: csak tessék, annál jobb. Egyet fütyülünk s jönnek a szebbnél-szebb női kiszolgálók s akár nekünk is fizetnek az alkalmazásért, mint olyik színész nő olyik direktornak.

— Zsebkérdés az egész, uram. Ha a kapitalistának a zsebe fáj, akkor gyógyítják mindenféle irral. Szegény munkások csontjával, szegény leányok husával s a legszentebbel is: az erkölccsel.

— Mire való a hatóság? Nem arra, hogy az erkölcsökre örködjék? Tán arra való, hogy a kapitalisták érdekeit védje? Sajnos, az utóbbit teszi, az előbbinek éppen az ellenkezőjét csinálja meg. Nem gondolnak vele, hogy hány családi szentélyt fog feldolgozni ezentul az ebédutáni pikkoló. Én tudom, mire képes a női kiszolgálás. Láttam a szeparében eleget. Jönnek az urak békén, minden rossz szándék nélkül. Aztán bekukkan hozzájuk egy fitos orr és egy selyem alsószojnya, — ó, uram, hány derék ember került ki a szeparéból mint házasságtörő disznó, aki sohasem csalta volna meg a feleségét női kiszolgálás nélkül!

— S most a legbékésebb emberekre uszítják a női pinczért. Eddig a többség védve volt, mert csak kevesen mentek éjjelileg pikkolózni, szeparéba. De most mindenki mellett suhog majd a szoknya, csillog a szem és kinálkozik a bepréslt derék. S az embernek ezt tünie kell? A legtisztességesebb etablisement-okban is az ember ne olvashassa nyugodtan az ujságot, mert folyton suhog körülötte a fekete szoknya? És — hahaha! — előírják nekik, hogy csak fekete ruhában, nyakon és karon csukott bluzokban szabad dolgozniok. Mintha nem a fekete ruha és a csukott bluz volna a legingerlőbb viselet, mert mindent eltakar és olyan tisztességesnek látszik. A kivágott deréktól legalább meg lehet undorodni, ami szintén erkölcsvédelem. De a fekete, egyszerű ruha? Ha ezt tiltanák el, a hölgyek deputációba mennének a főkapitányhoz, hogy tiltson el mindent, de engedje őket a tisztesség látszatába öltözni.

— Ez a nőipinczér-ügy mutatja a társadalomnak, a mai rendszernek teljes alávaló korrupcióját. Mit törődnek ők az erkölccsel? Néhány kávésoznak és korcsmárosnak kiszolgáltatják a családi szentély széplétlenségét. Mert én tudom azt legjobban, milyen nagy kincse a társadalomnak az erkölcs s mennyire kellene mindent e leglőbb jónak alárendelni. És senki sem

törődik vele; a sajtó egyszerűen tudomásul veszi a pinczérnőt s a pinczérral, akarom mondani: az erkölccsel nem törődik semmit.

*

Janinak még egy véleménye van az erkölcsről, de ezt csak akkor fogja nekem megmondani, ha majd kávéso lesz.

Simplex.

Jónás elégiája.

Szörnyű csapás ért, e csapásról
Egy drámát írni kellene,
Verje meg háromszor naponta
A vizilovak istene!
Garçon-medenczében ma reggel
Egy végrehajtó megjelent
S biróilag lefoglalt engem —
Csak én érzem, ez mit jelent.

A pesti gyermek engem bámult,
Imádta a vizilovat,
Belőlem élt hosszú időig
A lapban a croquis-rovat...
S az állatkert, oh jaj, fölsozlott,
Ugy ülök itt, mint Marius
És egy modortalan közeg most
A lakásomból is kihuz.

A többi ló e szép hazában
A karriérjét fölviszi —
Se nyugdíjat, se korpótléket
Nem kap a ló, aki vizi.
Oh, más lovaknak tág teret nyujt
Késő vénségükig Alag,
És engem oh most, agg pofámmal,
Lefoglálnak biróilag.

A népszerűségemnek vége,
A csillagom már lefutott...
Hát az egyéniségnek nálunk
Ily ronda osztályrész jutott?
Azt hittem, diszsihelyet adnak
S nevem följegyzí itt Klió —
Hisz én valék Magyarországon
Az egyetlenegy viziló!

Ah, sorra elszakad szivemben
Az a sok gyöngéd kötelék,
Mely Budapesthez fűzött engem —
Leszek itt, érzem, virsli még.
Lefoglálnak, elárvereznek
A lovagias magyarok...
Szegény anyám, ha tudta volna —
Én Afrikában maradok.

Sulyom, kedélyem megfogyott már,
Pest többé rajtam nem nevet,
Visszavonultan, busan élek
S a paralízis fenyeget.
Az élet e hálátlan tájon
Külföldieknek nem való —
Várhatja most már Magyarország,
Mig idejön egy viziló!

Puck.

INNEN-ONNAN.

△ **Halmos János.** Csak meghalt bélrákban, de nem az ölte meg. Bélrákkal is élélhetett volna még, bélrák nélkül is meg kellett volna halnia. Megölte a penzió. A nyugalom, melyről szélteben azt hiszik, hogy egyetlen, legfőbb vágya minden agyonzaklatott embernek. Pedig nem úgy van. Aki ötven esztendőn keresztül dolgozott, annak az idegzete nem bírja el a zökkenést a megfeszített munka izgalmából az abszolút tétlenségbe. Az over working után az üresség épp oly rázkódás, mint ha álmából tűzjármával ijeszti föl az embert. S öreg emberre nézve ez a nagy, átmenet nélkül való változás egyenesen gyilkos. A fiatal ember még alkalmazkodhatik, az öreg embernek nehéz, olykor lehetetlen az idegzetébe átment életmóddal szakítva, új életmódba fogni. Szegény Halmost sokszor láttam az éjszakában, ahová a nyugtalanság üzte. Egymagában bolygott az utcákon, az ő utcáin, melyekhez többé semmi köze. Az édes nyugalom álmatlanságot hozott neki, örjítő tehetetlenség, megkötöttség és üresség érzetét. Ez az ember, aki minden perczenék munkával, minden napjának alkotással adott tartalmat, nem fáradtnak érezte magát, hanem leszereltnek. Hát mit csináljon, ha nem dolgozhatik? Hogyan érezze, hogy él, ha nem dolgozik? Hogyan pihenjen, ha ki nem fárad? A magában bolygó Halmos János homlokára volt sütve az enyészet bélyege. Szegény Halmos! Csak most tud pihenni munka nélkül!

* * *

○ **Furcsa számok.** Különös számokat állított össze egy amerikai statisztikus. Éppen a fordítottját annak, amivel mifelénk a statisztikusok bibelődnek. Mert micsoda számokat irnak össze a mi statisztikai hivatalaink? Hogy hány ember hal meg, mennyi gyermek születik, hány házasság kötöttetett. És részletezik is a házasságokat. Megírják, hogy mennyi jut januárra, mennyi február, márciusra, áprilisra. Az amerikai statisztikus az ilyen ügyekkel nem nagyon törődik. Inkább a válópereket tartja számon. És itt szédítő numerusokat hoz ki a hiteles statisztika. Eszerint az utolsó husz esztendőben kerek egy millió házasságot bontottak fel csupán az Egyesült-Államok területén. Horribilis szám. De kicsike ahhoz képest, hogy hány házasság felbontását kérték. Nem kevesebbét, mint harmadfél milliót. Tehát majdnem háromszor annyi házaspár szeretne válni, mint amennyinek ez a gyönyörűség megadatik. (A legtöbb gyönyörrel így vagyunk a világon.) A statisztikus azonban nem elégszik meg ilyen egyszerű adatokkal. Ő tovább számít. Megállapítja, hogy minden esztendőre ötvenezer válás esik, s így minden napra (a vasárnap nem számít, mert ezen a szent napon nincs se bíróság, se válás) 170 válás jut. Azaz óránként átlag nyolcz házaspárt választanak el csupán az Egyesült-Államokban. Bizony ez sok. Nagyon is sok. Gondolkodóba ejthetik ezek a kolosszális számok a házasság embereket. De még inkább a házassodni akarókat. S érdemes volna erre a dologra egy új közmondást csinálni. Például ilyet: A házasságokat az égben kötik, Európában türik, Amerikában felbontják.

* * *

< **Darwin.** Még csak huszonöt éve volt az elmúlt pénteken, hogy meghalt Charles Darwin és mégis úgy tűnik fel előttünk, mintha már száz esztendeje elköltözött volna. Ugy tulmentünk rajta, úgy kidolgoztuk a tanítását, hogy végre nem maradt meg belőle semmi más, csak a Darwin neve. Ebben a tekintetben sorsa hasonlatos Renanéhoz, aki a maga idejében szintén forradalmár volt s akinek tételeit még sem a szabad

gondolkodás fogadta el, hanem egyes részeiben az — egyház. Spencer, Haeckel és a neolamarckizmus iskolája a fejlődés-tannak egészen új alapjait rakták le, a Darwinétől elütő és az ő felfogását megczafoló igazságokra jöttek rá, úgy hogy ma, a halála után huszonöt évvel maga Darwin öreg dogmatikusnak tetszik előttünk. De a világ azért nem hálátlan hozzá, mert bár Lamarck és nem ő bukkant rá az evolúció első igazságaira, az új nagy tábora mégis az ő nevét használta és használja zászló gyanánt. A zászló pedig áldott sorsu, az egyetlen dolog, amit az emberek annál jobban tisztelnek, mentül kopottabb, mentül tépettebb. Darwin nevét nem a por lepte be, hanem az ércből való szobrok nemes patinája.

* * *

○ **Nem jó kiabálni.** Csakugyan nem jó kiabálni. Régen még be lehetett vele csapni az embereket, s rendesen megmenekült az, aki lehangosabban kiabálta a tolvajt. Ma már nem. Lefülelik a kiabálót, akár igaza van, akár nincs. Hogy is volt az a sajtóreform dologával? A sajtó elkezdett panaszkodni és kiabálni. Hogy nem járja az előzetes lefoglalás. Jogsérelem az és konfiskálása a sajtószabadságnak. No, mondják erre a hatalom emberei, a dolgot meg kell vizsgálni. Reformálni kell a sajtótörvényt. Orvosolni kell a bajokat. És nosza, hozzáfognak a reformhoz. S miket terveznek? Nagyon cifra dolgokat. Ki kell terjesztetni a felelősséget. Nemcsak a szerzőt vagy a szerkesztőt, vagy a kiadót kell büntetni egy-egy sérelemért, hanem valamennyit. A szerzőt is, a szerkesztőt is, a kiadót is. És súlyosítani kell a büntetéseket. És gyorsítani az eljárást. (Ez a sajtóstatárium.) És ki lehessen mondani, hogy négyszeres büntetés után beszüntetik a lapot. És ki kell mondani az anyagi felelősséget a sajtó embereire. Szóval a teljes és tökéletes reakció. Az egész vonalon ránk akarják huzni a vizes lepedőt. Így aztán csakugyan felesleges lesz az előzetes lefoglalás.

* * *

○ **Vetter von der Lilie.** Tiszteletreméltó ur Vetter von der Lilie gróf. Tul van az ötvenen. Duszgazdag földesur. Családja van, nagy összeköttetése, fényes neve, óriás vagyona. Nagytekéntélyű politikus is volt. Elnöke volt az osztrák Reichsrathnak. És fogta magát, ősz fejjel elkezdett orvostudományt tanulni. Tanult, tanult, vizsgázott, szigorlatozott és a mult héten doktorságot szerzett. Semmi ez, fogják mondani az emberek. Ugyse veszi hasznát a gróf ur tudományának senki. Nem fog ő majd praktizálni, s ha éjszaka fölkel, hogy huzza ki egy morva napszámosnak a fogát, bizony kilöki a morva napszámost. Uri passzió az egész. Mulatság. De mindegy, ha uri passzió, hát szép uri passzió. Különb, mint a baccarat, az agarászat vagy az urkocsisság. És nagy tanulság egyszer mind. Rehabilitálása a politikának. Eddig csak annyit tudtunk, hogy mindenki lehet politikus. Még tudósból is és okos emberből. De ki hitte volna, hogy a politikusból is válhatik tudós és okos ember?

* * *

= **A kaméliás majmok.** Kedves kis leányok, akik eddig olyan könyvs rajongással néztétek Gauthier Margitot és az ő poétikus nyavalyáját, akik krétát ettetek és ecetet ittatok rája, hogy halovány orcátok legyen és karcsu derekatok, akik olyan gyönyörű szép valaminek láttátok a tavaszi sorvadást, a halk köhécselést, a piros lázrózsákat, a biboros vércseppeket a fehér patyolatkendőn, a virágos, fiatal haldoklást, — kedves kis leányok, ime, hogyan megrétfálja a csunya élet a ti regényes elképzeléseket! Budapestén egy állatkert volt s az állatkertben sok majom. Sok szőrös, tarka, furcsa torz-

képű csimpánz, maki, gorilla, pávián... És most nagyon hálnak ezek a szegény ember-karikaturák. Azt hitték eleinte, a bánat emésztí el őket, a nagy keserűség a felosztatott állat-kert miatt... De most az állatorvosok kisütötték, hogy tüdővészesekek szegények, tüdővészesek mind valamennyi csimpánz, maki, gorilla, pávián... Ha olasz hárfásleánykák, táncos-lábu gésák, vagy legalább is kedves kolibrik lennének, kiket megöl a naptalan Kelet, — hát írának róluk bánatos verset és könyes románczot... De mert szőrös, tarka, furcsa csimpánz és pávián, — megmosolyogjuk, hogy hát, lám, tüdővészesekek ők, és esztelenül összegörnyedve, gróteszkül szomoru pózával bámulják ködös, hideg esőjét a szép Budapestnek... Ti pedig, regényesszívű kis leányok, bizonyára nem kívánjátok el tőlük a csunyan hörgő fulladozást és a bus gunnyasztást a ketreczek rossz szagu sötétjében... Pedig higgyétek el, semmivel sem különb a szegény Gauthier Margit kinja és elmúlása... Semmivel sem különb...

* * *

= Sztrájk, mely meglepő. A sok unalmas, elcsépeelt egy-forma sztrájk után végre egy, mely új, eredeti és mulatságos... Az, hogy ma ennivalónk nincs, holnap cipőnk, holnapután világosságunk, azután lapunk, villanyos-kocsink, mosónénk és minden testi és lelki szükségleteink előteremtői fejünk fölé ülnek a mindenható sztrájk trónusára, — az megszokott és szürke história, akár az eső, vagy az óraketyegés... A párisiak ebben is tultettek rajtunk. Ők várták a sztrájkot, mint valami kedves vendéget... Berendezkedtek, mint Komárom vára egy száznapos ostrom előtt... Még a koldusok is zsákszámba vették a teát, a czukrot, hordóval a rumot, és egész szekérderékkel a húst, a kenyeret, az osztrigát... Aztán úgy jártak vele, mint szegény Vajda János az esernyőjével, amit ha magával vitt, a nagy, napsütéses szárazság még a gyufát is meggyújtotta a zsebében, — ha pedig otthonhagyta még a csontja velejét is csaknem kiáztatta a megbomlott zápor... A vidám gallok a támadásra jól elkészült óvatos ember derült bizalmával várták: nos, jöjjön, jöjjön a bolondos fürgeteg! Meleg sátrak alól, terített asztal mellől nevetünk véle szembe! Megtréfálta őket az áprilisi szél: a felhők elhőmpölyögtek, a nap kisütött... Ezért ötletes, eredeti és új ez a sztrájk, — hogy ki nem tört... És nézzünk csak körül, édes feleim, — nem úgy vagyunk-e mindennel ebben a tréfás életben, mint Vajda János az esernyőjével és a párisiak ezzel a sztrájkjal?

* * *

= A kis válogatóság. Szeretném tudni, mit csinált volna Rachel és Mounet-Sully és Garrick és Zaccani, ha véletlenül Tisza-Pentelén születnek és valamelyik színész-iskolánkban öntözgetik a művészi lángjukat a tudás és protekció szent olajával, aztán ha Somló Sándor ur igazgatása alatt, a Császár Imrék és Kóroda Pál darabjainak idején akarják a világot elkápráztatni, — hogy hát mit csináltak volna? Szegény Rachel és Mounet-Sully és Garrick és Zaccani ültek volna szépen a kemencze padkáján és rágták volna bizony a száraz körmüket. Mert hát fölöttébb rendezetlen felekezeti viszonyaik voltak szegényeknek. A Nemzeti Színháznak nevezett kedves, derék és tisztos kis tápintőzet pedig ujabban szigorúan római kosztot tálat a publikumának, erősen böjtöset, vajjal, hallal, jó magyar olajjal kotyvasztottat. Lám, Kóroda Pál ur a darabját, a »Wesselenyi«-nek keresztelt ritka műremeket csak azzal a kikötéssel adta át az érte kétségbeesetten rimánkodó direktornak, hogy csak jólnevelt katolikusok és színmagyar kávinisták játszhatnak benne, zsidó még sugónak se kell. E szép példán felbuzdult Császár Imre is, a kis epigon, és ő is csak teljes héber-bojkott reményében feküdt neki a Bataille-darab lefordításának. A finnyás és energikus szerzőcské

óhaja betelt, a két előadáson csak olyan művészek léphettek a szent dobogóra, akiknek a zsebében keresztlevél, a nyakán Mária-amulett, a szívében gyónás, áldozás és szentmise malasztja fészkelte. Tehát így vagyunk. Ha jó szemekkel pillantunk át a jövődő fátyolán, megkapó perspektívája tárul elénk a fejlődő művészetnek. A Császárok és Kórodák legközelebb ki fogják kötni, hogy a darabjukban csak az játszhatnak: — akinek nincs tyukszeme, aki gummisarku cipőt visel, akinek a vakbelét kioperálták, aki gyerekkorában sohase játszott gyufával este, aki utálja a marhapörköltet és látta már a budai várban Szent István jobbát. Éljen a keresztény katolikus nemzeti művészet!

SZÍNHÁZ.

A színházi hét.

— ápr. 19.

A Nemzeti Színház kissé megkésve, de mégis áldozott Carlo Goldoni emlékének abból az alkalomból, hogy az egész világon megünnepelték születésének kétszázéves jubileumát. Velence nagy fiának mosolygó arcza, háromszögű kalapja, finom sétatálcájája, amely titokban suhogó és korbácsoló vesszőnek is beillik, egész rokokó megjelenése ismeretes mindazok előtt, akik valaha egy tétlen meleg délutánon a piazza Goldonin álltak vagy éppenséggel a sarki kávéházban üldögéltek, amely még ma is csaknem olyan »bottega del caffè«, mint amilyen idestova kétszáz évvel ezelőtt volt. Künn a téren a szundikáló, ásitózó, nyújtózózkodó facchinók, a könnyelmű, rest és szemtelenül bájos, szinte bohém népség, amely verebek módjára lepi el Goldoni szobrát, hozzátartozik a darabjainak levegőjéhez, parfümjéhez.

A rokokó átfinomította a maestrót, de ez a rokokó nem más mint a tizenhatszadik századbeli Velenczé: egy farsangos, színes álom, amelyet a lagunák népe mámorosan élt át, mintha bájtalt ivott volna az egész város. Alapjában véve azonban megmaradtak egyszerű lelkű és egyszerű szokásu halász- és hajósempereknek. Ilyen volt Goldoni is. A rafinált, a tulokos Voltaire nem hiába nevezte el őt a természet gyermekének: »figlio è incomparabile pittore della natura«.

Nem a francia rokokó nyesett, mesterkéltén czizellált, szándékosan és elfinomultan könnyelmű vidámsága van meg benne, hanem egy ép és egészséges emberé, aki jóízűen tud nevetni, aki nem fáradt és nem unalomból, időtöltésből pajzán, hanem a legszelebb nevetés közepett is figyel, észrevesz mindent, érdeklődik vagyis kíváncsi. Talán a naturalistát ez különbözteti meg a leginkább a stilsztától, Goldonit pedig a rokokó stilizálásától. A természet inkomparabilis festője.

Velence él, mozog és léleklizik. »A hazug« című darabjában is, amelynek az alakjai még a commedia dell'arte szereplőitől veszik kölcsön a nevüket és a maszkjukat: Arlecchino, Balanzoni, Pantalone. De a cselekmény színhelye már Velence és akik benne szerepelnek, eleven velencei emberek. A reform, hogy a commedia szereplői már nem rögtönöznek, mint Goldoni első darabjaiban, hanem helyettük a szerző rögtönöz és ad ötleteket a szereplők szájába, itt már nemcsak reform, hanem költészet. Oly egyszerűen, természetesen beszélnek, akár csak most a piazza Goldonin. Élet lüktet minden szavukban. És a Nemzeti Színház jobban nem áldozhatott volna Goldoni emlékének, mint azzal, hogy azt a darabját mutatta be, amely a legművésziesebben van magyar nyelvre lefordítva. Radó Antal Itália iránt való lelkesedését és költészetének minden kifejező erejét vitte bele ebbe a fordításba.

A darabnak egyébként megvan az a jubiláris oldala is, hogy a Lelio Bisognoso zseniális, szertelen hazudozásaiiban sokan a Goldoni ifjúkori önéleírását sejtik. Goldoni apja is orvos volt, mint Lelio apja és ő is megtréfálta-vidám és könnyelmű ifjúságában az apját, akivel olyasféle viszonyban volt, mint ifjabb Dumas a père prodigue-gel, az idősebb Dumas-val.

A diszletek, a jelmezek, a rendezés és az előadás is hozzájárultak ahhoz, hogy »A hazug« a Nemzeti Színháznak a szezon egyik legkellemesebb estéjét szerezte meg. Pethes művészi gonddal és sok finomsággal játszotta meg Lelio alakját. Rózsahegyi, Hajdu, Vizvári Mariska, Paulay Erzs, Náday, Horváth, Kürthy stilszerűen, jól játszottak, úgy hogy az előadás általában meglepetést keltett.

*

»Füst« a czime egy ártatlan vigjátéknak, amelyet a Nemzeti Színház pénteken fog bemutatni. Sokat beszélnek benne az arisztokratáink exkluzivitásáról, társadalmi rétegek össze nem olvadásáról, mezallianszról és egyéb ilyen dologról, amitől egy embernek a huszadik században már bor-sózik a háta. Ha a gróf uraknak úgy tetszik, hogy nem adják köznemesnek vagy polgárembernek a leányukat, ehhez senki-nek köze. Nem törődünk az ő parforce-vadászataikkal, vizsla-idomításaikkal és egyéb sportjaikkal vagy rigolyáikkal, mit törődjünk az előítéleteikkel? Mert sokaknak fáj, hogy nem dörgölözhetnek hozzájuk? Akiknek ez fáj, azoknak csak fájjon. Ez épp olyan betegség, mint a gomblyukfájdalom. Már nemcsak nevetségesek, hanem egyszerűen szálnalmasak az ilyen emberek.

Legfeljebb az lehet feltűnő, hogy nálunk rövid idő alatt ez már nem tudom hányadik darab, amely a mezalliansz körül fontoskodik. Szinte azt hinné az ember, hogy ez most a legégetőbb és legsürgősebb kérdés Magyarországon, amely a kedélyeket a leginkább foglalkoztatja. Ha tényleg így van, amit nem szeretnénk elhinni, akkor kissé kómi-kusan hangzik a kormány jelentése az elmúlt évről, hogy egyetlen báró-sítás sem történt. De ki tudja, nem ez-e mégis a legáltalánosabb érdekű kérdés! Nem látjuk-e napról-napra, hogy már nemcsak esküvői hírekben, hanem minden lehető és lehetetlen alkalomkor összes prédikátumaikkal szerepelnek az urak? Nem öltött-e most megint hihetetlen méreteket a czim- és rangkórság, amelyet a negyvennyolczas időkben gyökeresen ki akartak irtani? De ki lehet-e irtani az ember-ségből a hűságot, a nagyozolást, a léhaságot? Ez az örök reakció, amely mindig meg fog újhódni negyvennyolcz nélkül és annak ellenére is.

De nem kell hinni, hogy ifjabb Wlassics Gyula »Füst« című vigjátéka, ha már témának vette fel a mezalliansz kérdését, mélyebben el is merül a problémába. Nem. Folyton érinti, de az érintésen túl nem megy. A vigjátékot is, amely ebben a darabban állítólag megvan, szintén csak érinti. Akármilyen jóakarattal és buzgalommal van is írva, fejletlen, jelentéktelen, befejezetlen marad.

Fiatal szerzőnek első művével állunk szemben. Épp oly elfogultság volna, ha azért tartanók rossznak, mert egy volt miniszter fia írta, mint az, ha azért tartanók jó-nak, mert Wlassics Gyula fia írta. A szerző elhibázta a témáját, amint az már sok szerző első színpadi munkájával megesett. Sőt mennél nagyobb esik valaki, annál nagyobb a remény, hogy máskor vigyázni fog és erősebben megáll a talpán. Valami szimpatikus volt mégis a darabban, talán a dialógusok? A közönségnek, lehet, tetszeni is fognak. Az előadásban Odry, Török Irma, Helvey Laura, Náday, Hajdu, Dezső, Láczy Ilka vesznek részt.

*

Professore Guerra újra elhozta az ő énekes gyermek-társulatát Budapestre. Tavaly a Magyar Színházban, az

idén a Király-Színházban nyílt alkalma a közönségnek, hogy a világ legüdébb hangu operatársulatával ismerkedjék meg. Ebben a társulatban nem ismerik a kikopott, kitöre-dezett hang-ékszereket, a gixert alig, a kulissza-intrikákat pedig sehogy. Szabatos, csaknem gépiesen összevágó az előadás, mint egy hangszeré, amelyen Guerra tanár éré-lyes, fegyelemtartó keze uralkodik. A zongoránál ül és on-nan dirigálja, inspirálja az előadást. A társulat tagjai több-nyire árva gyerekek abból az olasz fajtából, amelynek muzikális és művészi hajlandósága szinte veleszületik. Egyes gyerekek fejlettebb eszükkel vagy színesebb hang-júkkal kiemelkednek és a közönséget elbájolják, de a leg-szebb az ő előadásukban mégis az összehatás, az üde, tiszta hangoknak anyagi kórusa. Néha szinte koravénnek tetszik az ilyen produkció, olyan művészi illúziót tud kelteni — a fülben. A szem csak gyermekeket lát, akik be vannak tanítva és akik a művészi megértés és gondolatközlés ma-gasságáig természetesen nem juthattak még el. A prima-donnájuk. Bianchi kisasszony ugyan már szemmelátható-lag fejlettebb leány, de olyan művészcsemeték, apró Alma-vivák, Bartolók sűrögnek körülötte, mint Chivotti, Paglia-rini, Anselmi, Bottabo és a többi liliputi operaénekes és énekesnő. A »Sevillai borbély«-t és »Mari, az ezred leányá«-t mutatták be eddig, szombatira pedig »Don Juan«-t ígéri-k, ami már merészebb vállalkozás.

Sz. Gy.

ZENE.

Szerelem mint orvos. Finomkodó lencsén át nézve igen szép az a kor, amelybe egyéb mókák mellett belecsik a »Sze-relem mint orvos«, Molière. darabja is. A képzelem kiszínezte ezeket a napokat és éjjeleket. Mikor öreg bibornokok is oly szerelmesen tudtak nézni, mint a május és pásztorleányok is selyemben jártak. Az igazság persze más. Ma már tudjuk, hogy Lully, a kis menuettek szerzője, a zenetörténet legsöté-tebb intrikusa volt. Harapós, kegyetlen. Nem a tollas legyezők mögötti mosolyokra vágyott; hanem királyi pátnsre, amely másnak nem engedti meg, csak neki, hogy operákat írjon. Ma tudjuk, hogy a nagy Jean Jacques Rousseau a maga neve alatt mások dallamait adta ki, hogy a zeneköltők több időt töltöttek az adósok börtönében, mint a szpinéjük mellett, s hogy igen jónevű zeneszerzők helyett a tudós Philidor hang-szerelt. Tout comme chez nous. De valamit másként és job-ban csináltak. Le merték írni a legnaivabb ötleteket is. Nem-csak a bozontos gondolatokat. Ma naivságokat csak a dilet-táns ír le. Ők azonban művészek voltak és ezért az ő motívu-maik közel háromszáz év múltán sem lettek odvasak. Molière darabját a színiakadémia úgy hozta színre az Urániában, hogy visszatért e kor zenés motívumainak egynémelyikére is. Kern Aurél szötte ki ezeket önállóan. Ma már mindenki tud csinálni egy menuettet, de vajmi kevesen tudnak egy adott motívumot olyankor is mozgatni, amikor csak néhány — megkötött színű és alkatu — harmóniát szabad belevonniok a kombinációba. Ehhez fantázia kell és a Kern Aurél erős stílus- és dekoratív érzéke. És főként ennek a két érzéknek egyensulya. Kern mint író is legelső rangú stilisztá; ha az ő írásművészetét átültetjük zenére, úgy megkapjuk a partitúráját. Szíve sze-rint játszik a renaissance-motívumokkal, mint a gyerek a sárga rigóval. Boldog, ha egyet el tud fogni. Másfelől ennek a Kern Aurélnek a modern technika a kisujjában van s ha komponálási láza volna, úgy szórhatná a szimfóniákat, mint más a kuplékat; — ebből sejtethetjük, hogy az ő nagy appará-tusából mennyit kellett visszafojtania, ha meg akart maradni a Lully intim gondolkörében. Szerencsés ember, akinek többje van, mint amennyit adnia szabad!

m. g.

IRODALOM.

Három nap alatt egy könyv. Szinte ördögi gyorsasággal, alig több mint három nap alatt készült el a Molnár Ferencz szennázciós színművének, *Az ördög*-nek könyves kiadása. Diszes kis könyv, pompás papiroson, művészi metszésű betűk, világos nyomás és színes keret. Olvasva ez a szindarab szinte mélyebb benyomást kelt, mint a színpadon. Kiadója a Franklin-társulat. Ára 2 korona 50 fillér.

KÖZGAZDASÁG.

Az Adria mérlege. Az Adria m. kir. tengerhajós-részvénytársaság igazgatósága most állapította meg az 1906. üzletév mérlegét, mely a múlt évről új számlára áthozott 86.450 korona 10 fillér hozzászámításával 1.343.036 korona 25 fillér tiszta nyereséggel záródik és 318.825 korona 98 fillérrel kedvezőbb, mint az előző évben. A mérleg a társulat szerződése értelmében a kereskedelemügyi miniszterhez terjesztetik föl jóváhagyás végett és a közgyűlést e hónap 29-én fogják megtartani. Az igazgatóság elhatározta, hogy a nyereség fölosztására nézve a közgyűlésnek részvényenként 20 korona osztalék fizetését fogja indítványozni, valamint azt is, hogy a rendes tartalékalap az alapszabályokban előírt összegben felül külön 68.312 korona 88 fillérrel javadalmaztassék, miáltal a tartalékalap 3.400.000 koronára emelkedik. Elhatározta továbbá az igazgatóság, hogy az Adria huszonöt éves fennállása emlékére a közgyűlésnek egy százezer koronás alap létesítését javasolja, amely alap a baleset vagy betegség esetén segítségre szoruló szárazföldi vagy tengerész-alkalmazottak támogatására fog szolgálni.

A »Merkur« Wechselstubén A.-G. (Bécs) április 13-án tartotta rendes közgyűlését. Az előterjesztett zárószámadás szerint az 1906. év tiszta jövedelme 1.866.566 K volt és az igazgatóság elhatározta, hogy a tavaly 4 millió K-val 16.000.000 K-ra emelt részvénytőke után 9% = 36 K osztalékot fizet, 50.000 K-t a tartalékalapra, 50.000 K-t ingatlan törlesztésére fordít, 244.829 K-t pedig új számlára ír elő. Az osztalékfizetés május 1-én kezdődik. A közgyűlés egyúttal elhatározta, hogy az alaptőkét 16 millió K-ról 20 millió K-ra emeli fel. A 4 millió K új részvény 600 K árfolyamon kerül kibocsátásra, olyképpen, hogy minden négy régi részvény után egy új részvény vehető át.

A Fonclère pesti biztosító-intézet életbiztosítási osztályánál folyó év első negyedében 1337 ajánlat 5.578.802 korona biztosítási tőkére és 1620 korona járadékra nyújtott be; 1181 kötvény 4.780.895 korona tőkére és 7620 korona járadékra állított ki. A díjbevétel 1.143.060 korona 17 fillérre rug. Haláleset 89 jelentett 254.430 korona összegről. Egyszersmind utalunk ama különös kedvezményekre, melyeket ezen hazai intézet (alapítva 1864-ben 3 millió korona részvénytőkével, nyereség- és díjtartalékkal és évi bevételei körülbelül 31 millió korona) az életbiztosításnál nyújt: 1. Hadbiztosítást díjpótlék nélkül 20.000 korona határáig a biztosított tőke felől a közös hadsereg és honvédség, 30.000 korona erejéig a népfölkelő védkötelezettjeire nézve. (Hivatászerű katonáknak mérsékelt díjpótlék mellett.) 2. A feltételek értelmében a biztosítás érvényének megtámadhatatlansága még az esetben is, ha a biztosított párba, vagy üngyilkosság folytán halt volna el, vagy ha utólag kitűnnék, hogy a biztosított a biztosítás alapjául szolgáló ajánlatban lényeges körülményre nézve tévedett. 3. Egy, három vagy öt évi nyereségfelosztással egybekötött biztosítékokat eszközöl. 4. A biztosításnak három évi fennállása után a biztosításra jutányos feltételek mellett a) kölcsönt ad, vagy azt b) visszavásárolja, vagy c) minden további díjfizetés nélkül kiházasítási biztosításoknál tőkésítést eszközöl, anélkül hogy a főnök utóbbiért folyamodnia kellene.

Az »Anker« élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyarországi vezérképviselőség, Budapest, VI., Doák-tér, Anker-udvar.) 1907 márczius havában benyújtott a társaságnál 846 ajánlat 7.035.753 K biztosított összegre és kiállított 819 kötvény 6.500.308 K összegre. Díjak fejében bevett a társaság 1.856.671 koronát és elhalálozás folytán kifizetett 67.939 koronát. A január-márczius havi időszak alatt benyújtott 2400 ajánlat 16.914.885 koronára és kiállított 2257 kötvény 15.625.619 koronára. Ugyanezen időszakban díjakért 5.462.714 koronát veteleztet be a társaság, halálesetek folytán pedig 708.935 koronát fizetett ki. A társaság vagyona 1906 december 31-én 171 millió K, biztosítási állomány 528 millió K, halálozások és eseti kassza vált előrelí biztosítások folytán a társaság fennállása óta 291 millió koronát fizetett ki.

HETI PÓSTA.

Április elsejével kezdődött az új évnegyed.

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius végével lejárt, tisztelettel kérjük, hogy előfizetéseiket hova előbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 20 kor.

Félévre 10 kor.

Negyedévre 5 kor.

Mutatványszámok kívánatra ingyen.

A HÉT kiadóhivatala,
VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 18. szám.

Telefonszám: 61—38.

Vetélkedés. Z. M. Talán az utolsó sorokat mellőzni lehetne. A csattanója ugy is megelőzi.

Budapest. K—wsky. Lekötelező szíves soraiért hálások vagyunk. A poéta felülemelkedik a szokásos alkalmi költemények niveauján. Sajnos, nekünk kiadnunk nem lehet.

Nagyvárad. K. F. E. Rajta leszünk, hogy sorát ejtsük. Emlékezés. Nem rossz, de az a benyomásunk, hogy kissé tán túltömött, keresett. Félretesszük, de nem ad acta.

Felelős szerkesztő és kiadó/tulajdonos: KISS JÓZSEF.

A hetedik hónaptól kezdve az anyatej már nem elegendő a gyermek táplálására, miért is gondoskodni kell egy nagy táperejű és könnyen emészthető tápszerről. E célra, amint azt a legkiválóbb orvosok is bizonyítják, a **Phosphatine Faliere**s a legalkalmasabb. Főraktár Zoltán-gyógytár Budapest, Szabadságtér.

Felhívjuk olvasóink figyelmét a **Garay Antónia**-féle élővirág-kereskedés hirdetésére mely borítékunk első belső oldalán található.

A **Villand-testvérek** czirkuszában ma este lépett fel először a Popeszkú és Dimitrieszkú tornász-csapat (hétszeres nyújtó), a világ legjobb nyújtótornászai. Ezenkívül The Gladiatores a világ legelső lovasai, valamint Etelmi Flóra kisaszszony, az egyetlen magyar műlovárnő. Az ujdonságok, valamint az összes attrakciók, de különösen az Amato-testvérek, uszócillagok, óriás sikert arattak. A nézőtér szorongásig megtelt előkelő közönséggel. A Villand-testvérek néhány napig Budapesten maradó czirkuszában minden este fellépnek az összes attrakciók. A Villand-testvérek czirkusza már csak csütörtökig marad Budapesten, aki tehát még nem látta, nézze meg ezt az elsőrangú czirkuszt. Holnap, vasárnap, délután 4 órakor és este 7/8 órakor nagy díszelőadások lesznek.

Pünkösdi kirándulások. A Menetjegyiroda a tavaszi időjárás bekövetkeztével a pünkösdi ünnepekre háromfelé is rendez társasutazást és pedig: Olaszországba (Rómába és Nápolyba), a Magas-Tátrába és Konstantinápolyba. Az összes költséget magába foglaló részvételi díj Olaszországba 380 korona a II. osztályban és 450 korona az I. osztályban. A Magas-Tátrába való kiránduláshoz 80 korona a II. osztályban és 100 korona az I. osztályban, a konstantinápolyi társasutazás részvételi díja pedig 300, illetve 400 korona. Ezek a társasutazások a kitűnő kényelemtől, pompás programjuktól és az elsőrangú vezetésről már régen nevezetesebb és bizonyára sokan veszik igénybe az utazásnak ezen kellemes és olcsó módját. A részvételi díj kívánatra havonkénti 20 koronás részletben is törleszthető. Prospektus és felvilágosítás a Központi Menetjegyirodában (IV., Vigadó-tér 1.) kapható.

A fogak és száj tisztántartása, ápolása nem pusztán a jóízűség, vagy kozmetikai okoknak a követelménye, hanem egészségünk fentartására irányuló kötelességünk. A fogak és a száj ápolására szolgáló szerekek két fontos tulajdonsággal kell bírniok: először, hogy alkalmasak legyenek a fogak és a száj tökéletes megtisztítására, másodsor, hogy a szájüreg fertőtlenítése által a szájüregben át a belső szervezetbe törekvő baktériumoknak káros hatását megsemmisítsék. E két tulajdonságot tökéletesen egyedül csak a Brázay-féle Kalogén sósborszesz fogkrém egyesíti magában.

1/8
Sorsjegy
K 1.50

Osztály- Sorsjegyek

1/4
Sorsjegy
K 3.—

FŐVÁROSI SORSJEGYIRODA

BOGDÁNY S.

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

**BUDAPEST IV.,
KÁROLY-KÖRUT 20.**

AJÁNLJÁK GYÜJTŐDÉNK

Szerencse Sorsjegyeit!

TELEFON: 88—16.

1/2
Sorsjegy
K 6.—

Póstán utánvétellel
vagy a pénz előzetes
beküldése után!

1/1
Sorsjegy
K 12.—

HELLER MÓR UTÓDA

== BUDAPEST, ==
KÁROLY-KÖRUT 3.

Utazó cikkek és bőraru készítő.

☛ Különlegesség finom
angol talpbőrönd, kézi-
bőrönd és necessaire-
bőrönd 50—1000 kor.-ig.
dús választékban. Elvál-
lal mindenféle egyes dol-
gok elkészítését. ☛

Képes árjegyzék ingyen

REGGELIZÉS ELŐTT FÉL POHÁR

SCHMIDTHAUER-féle radió-activ

☛ HASZNÁLATA VALÓDI ÁLDÁS GYOMORBAJOSOKNAK ÉS SZÉKSZORULÁSBAN SZENVEDŐKNEK. ☛

Igmándi

KESERÜVIZ

az elrontott gyomrot 2—3 ór.
alatt teljesen rendbe hozza

Kapható mindenütt kis és nagy üvegben

== A NŐI SZÉPSÉG ==

nen annyira az arczvonások szépségében, mint inkább a test formáinak arányosságában rejlik. Hogy teljesen kifejlődött keblet, kerek körvonalakat, bemélyedések és kiálló csontok nélküli telt vállakat kapjunk, a hölgyek és fiatal leányok tegyenek néhány hétig kísérletet a **RATIE-FÉLE PILULES ORIENTALES-EL.** E pirulák nem rontják meg a gyomrot és az egészséget és nagyon erősítő hatásuk, mint azt számtalan elismerő levél és orvosi bizonyítvány is igazolja. Egy doboz használati utasítással együtt 6 kor. 45 fill. előre beküldése mellett bérmentesen szállítatik. Utánvétellel 6 kor. 75 fill. Cím: Török József gyógyszerháza, Budapest, VI., Király-u. 12.

Az "ACZÉL"-szállodák

RIMINI tengeri fürdő
Grand Hotel
:: Hungária ::

RÓMA

Hotel Imperial

Május- szeptember. Prospektussal kívánatra szívesen szolgál ACZÉL ARTUR, tulajdonos Május- szeptember.

HA FÁJ A FEJE,

ne tétovázzék, hanem használjon azonnal

24
pasztillát
tartalmazó
doboz
1 kor.
20 fill.

Beretvás-féle **MIGRAIN-PASZTILLÁT**

mely 5 perc alatt mindenféle természetű, ideges fejfájást, még ha krónikus is, megszüntet. Felülmul minden eddig ismert szert. Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is. — Főraktár:

Minden
gyógyszertár-
ban és
drogériában
kapható.

BERETVÁS TAMÁS gyógysz.-nél, Kispest, Rákóczi-u. 9.

Ingyen postai szállítás 3 doboz rendelésénél.

BOLDOG

az a család, ahol állandóan

„DIANA“ SÓSBORSZESZT

== tartanak készletben. ==

Mindenütt kapható!

40 filléres, 1 és 2 koronás üvegekben.

Egyedüli készítő:

ERÉNYI BÉLA

DIANA gyógyszerháza,

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRUT 5. SZ.

(Postán legkevesebb 12 üveg szállítható utánvétel mellett)

PÖRSENÉSEK ÉS BÓRATKÁK ELLEN CSAK EGYETLEN BIZTOS SZER LÉTEZIK

A HARMATH LÚJZA-FÉLE
vértisztító-tea.

Kapható dr. Stenner V.
gyógyszertárban Maros-
vásárhelyt és Török
Józsefnél Budapesten.

ÁRA 1 DOBOZ TEÁNAK 2 KORONA 40 FILLÉR.

TÖRÖK szerencséje ÖRÖK!

Alantálló számokat

csak a hölgyeknek!

A szegénység nem szégyen, azonban a gazdagság boldogít!

Ennélfogva kísérelje meg minden egyes ur, hogy egy alantálló szám kiválasztásával egy hölgyet szerencsésé tegyen és rendelje meg azt a sorsjegyszámot, mely azon hölgy neve mellett áll, akit vonzálmával kitüntet és különösen tisztel vagy kedvel.

Adél	83971	Eleonora	66802	Ilka	8057	Ludmilla	83198	Regina	20597
Adelheid	94390	Elvira	119348	Ilma	92168	Lujza	111005	Róza	59143
Adrienne	100672	Emma	46708	Ilona	108349	Magdolna	83262	Rozália	120618
Agatha	123955	Ernesztin	109767	Irén	122750	Malvin	83600	Rozina	42262
Agnes	3057	Éva	83198	Irma	20597	Manci	98788	Rózsika	109745
Amália	92168	Erzsébet	111005	Izabella	59143	Margit	105701	Sári	83083
Anasztázia	108349	Erzsi	83262	Janka	120618	Mária	123552	Sarolta	110705
Anatolia	122750	Eszter	83600	Johanna	42262	Marianna	19823	Szerafi	83238
Anna	20597	Eszti	98788	Jolán	109745	Mariska	85897	Szeréna	113565
Antonia	59143	Eugenia	105701	Józsa	83083	Mártha	109652	Szidónia	83454
Apollonia	120618	Etel	123552	Judith	110705	Mártónka	121816	Tekla	83805
Aranka	42262	Flóra	19823	Juliska	83238	Matild	35324	Theodora	96982
Augusztá	109745	Franciska	85897	Karolin	113565	Melánia	83007	Tercsi	105040
Aurélia	83083	Frida	109652	Katalin	83454	Mici	118293	Teréz	123618
Beatriz	110705	Gabriella	121816	Katinka	83805	Narcisz	53866	Terka	10469
Bella	83238	Genováva	35324	Klára	96982	Natália	169910	Terus	91379
Berta	113565	Gertrud	83007	Klotild	105040	Neszt	83214	Tinka	109343
Blanka	83454	Gizella	118293	Kornélia	123618	Nelli	111389	Ulrika	122200
Borbála	83805	Györgyi	53866	Krisztina	10469	Netti	83305	Valér	28804
Boriska	96982	Hedvig	109910	Kunigunda	91379	Noemi	83971	Valéria	66802
Brigita	105040	Heléna	83214	Laura	109343	Ottília	94390	Verona	119348
Cecilia	123618	Henriette	111389	Lenke	122200	Paula	100672	Viktória	46708
Coelestin	10469	Hermína	83350	Leona	28804	Pepi	123955	Vilma	109767
Dolóra	91379	Hilda	83971	Leontin	66802	Petronella	3057	Wilhelmina	83198
Dóra	109343	Hildegard	94390	Lidia	119348	Piroska	92168	Zseni	111005
Dorothea	122200	Ibolyka	100672	Lina	46708	Ráchel	108349	Zsuzsanna	83262
Edith	28804	Ida	123955	Lucia	109767	Rebeka	122750	Zsófia	83600

Ezen számok csakis nálunk kaphatók!

Kérünk azonnali szíves megrendelést, legkésőbb azonban folyó évi május hó 23-ig, miután ezen számok gyorsan elkelnek.

Huzás már folyó évi május hó 23-án és 25-én.

Az I. osztályu sorsjegyek árai:

Egész sorsjegy	Fél sorsjegy	Negyed sorsjegy	Nyolczad sorsjegy
12 korona.	6 korona.	3 korona.	1.50 korona.

TÖRÖK A. ÉS TÁRSA

Bankháza Budapesten. Legnagyobb osztálysorsjáték-üzlet.

Főüzlet: Szervita-tér 3. szám (saját palotánkban).

Fiókok: Teréz-körut 46/szl., Váci-körut 4. sz., Múzeum-körut 11. sz.

Sürgönczim: TÖRÖKÉK BUDAPEST.